

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

BANČNO KREDITIRANJE GOSPODARSTVA

Ljubljana, november 2003

URŠKA MAROVT

IZJAVA

Študentka URŠKA MAROVT izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. ALEKSANDRE GREGORIČ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

1.	UVOD.....	1
2.	FINANČNI TRG, TRG KAPITALA IN BANKE.....	2
2.1.	SUFICITNE IN DEFICITNE CELICE	3
2.2.	BANKE KOT FINANČNI POSREDNIKI IN POVEZAVA S POSOJILI	3
3.	ZAKONSKA UREDITEV NA PODROČJU KREDITIRANJA	5
3.1.	KAPITAL BANKE IN KAPITALSKA USTREZNOST.....	5
3.2.	KREDITNA TVEGANJA	6
3.3.	KREDITNA IZPOSTAVLJENOST BANKE	8
3.4.	OBLIKOVANJE REZERVACIJ	8
4.	BANČNI KREDITI.....	9
4.1.	RAZLIKA MED POSOJLOM IN KREDITOM	9
4.2.	KLASIFIKACIJA KREDITOV PO METODOLOGIJI SKB BANKE D.D.	10
4.2.1.	<i>Kratkoročni krediti po vrstah in namenih</i>	<i>10</i>
4.2.1.1.	Kratkoročni krediti za tekoče poslovanje.....	10
4.2.1.2.	Prekoračitev pozitivnega stanja na transakcijskem računu podjetja	10
4.2.1.3.	Prekoračitev pozitivnega stanja na transakcijskem računu zasebnika	11
4.2.1.4.	Pogoji in obseg kratkoročnega kreditiranja po namenih	11
4.2.2.	<i>Dolgoročni krediti po vrstah in namenih</i>	<i>12</i>
4.2.2.1.	Kredit na osnovi poročstva ali republiških subvencij, občinskih skladov ali agencij za razvoj malega gospodarstva	13
4.2.2.2.	Kreditiranje naložb v nov poslovni proces, posodobitev in razširitev obstoječega; prestrukturiranje; kreditiranje nakupa opreme in kreditiranje nakupa deležev podjetij.....	13
4.2.2.3.	Naložbe v zemljišče in poslovno-stanovanjske objekte; kreditiranje ekoloških projektov, kmetijske in turistične dejavnosti.....	13
4.2.2.4.	Kredit na podlagi zastave 100% vezanega depozita pri banki SKB d.d.....	13
4.2.2.5.	Financiranje prodaje premičnin in nepremičnih dobrin trajne uporabne vrednosti na leasing	13
4.2.2.6.	Naložbe v infrastrukturo	13
4.2.2.7.	Kreditiranje trajnih obratnih sredstev	13
4.2.3.	<i>Sindicirana posojila</i>	<i>13</i>
5.	TVEGANJA V BANČNIŠTVU.....	14
5.1.	KREDITNO TVEGANJE.....	15
5.2.	UPRAVLJANJE KREDITNEGA TVEGANJA	16
6.	BONITETA PODJETJA	17
6.1.	POJEM BONITETE V POVEZAVI S KREDITNO SPOSOBNOSTJO POSOJILLOJEMALCA.....	17
6.2.	DOLOČANJE BONITETE.....	18
6.2.1.	<i>Razvrščanje podjetij po bonitetnih skupinah</i>	<i>18</i>
7.	ANALIZA KREDITIRANJA V SKB BANKI D.D.....	20
7.1.	POGOVOR S KOMITENTOM.....	21
7.2.	PISNA PONUDBA KOMITENTU Z OBVESTILOM O MOREBITNI DOPOLNITVI DOKUMENTACIJE	22
7.3.	SPREJEM ZAHTEVKA IN DOKUMENTACIJE.....	22
7.3.1.	<i>Pregled temeljnih dokumentov za kreditiranje pravne osebe z banko</i>	<i>22</i>
7.4.	LIMIT ZADOLŽITVE PRI SKB BANKI D.D.....	23
7.5.	ODLOČANJE	23
7.5.1.	<i>Izdelava predloga sklepa za odločanje</i>	<i>24</i>
7.6.	SKLENITEV ODOBRENEGA POSLA OZIROMA IZDELAVA OBVESTILA O ODOBRTIVI (ZAVRNITVI) NALOŽBE	25
7.7.	SPREMEMBA KREDITNIH POGOJEV	26
7.8.	OBLIKOVANJE KREDITNIH MAP	26
8.	OBSEG IN STRUKTURA BANČNIH KREDITOV.....	32
8.1.	ANALIZA KREDITNE DEJAVNOSTI V SKB BANKI D.D. V OBDOBJU OD 31.12.1998 DO 31.12.2002	35
9.	SKLEP.....	38
10.	SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV	39
11.	LITERATURA	40
12.	VIRI.....	41

1. UVOD

Kreditno dolžniške odnose srečamo že v dobi razpadajočih prvotnih skupnosti, ko so si ljudje medsebojno posojali proizvode in blago, s katerim so razpolagali. S pojavom denarja in institucij, ki upravljajo z njimi na trgu, pa so stvari dobile pravo podobo. Da bi ugotovili odnose med gospodarstvom in bankami, moramo obravnavati kredite, ki jih dajejo banke gospodarstvu.

Tema bančnega kreditiranja gospodarstva me je pritegnila zato, ker sem nekaj časa kot študentka delala na tem področju in iz leta v leto ugotavljala, da odvisnost gospodarstva od bančnih sredstev ne upada, temveč da je povpraševanje po teh sredstvih vedno večje. V svojem diplomskem delu sem želela prikazati proces kreditiranja z vsemi obstoječimi predpisi, obravnavala sem ključno vlogo bank, to je banko kot posrednika prihrankov v gospodarstvu, v razmerju do podjetij. Diplomsko delo je sestavljeno iz sedmih tematskih sklopov, od katerih vsak nazorno predstavi del kreditnega sveta.

Prvi sklop opisuje osnovne značilnosti finančnega in realnega sektorja ekonomije. Opisan je pomen finančnih posrednikov na splošno v ekonomiji, prav tako pa tudi pomen bank kot finančnih posrednikov s specifično vlogo. V istem sklopu sem na kratko predstavila tudi osnovno pojmovanje kredita in posojila, saj obstaja med njima pomembna razlika.

Drugi sklop podaja osnove zakonske ureditve na področju kreditiranja. Na tem mestu se mi je zdelo pomembno izpostaviti predvsem področje kreditnih tveganj in kreditne izpostavljenosti banke ter področje oblikovanja rezervacij.

V tretjem delu sem uporabila svoje interno raziskovanje znotraj banke SKB banka d.d. in predstavila njeno ponudbo bančnih kreditov gospodarstvu. Posebej sem izpostavila sindicirana posojila, kar sem podkrepila s primerom v SKB banki d.d.

Tveganja pri kreditiranju in upravljanje tveganj sta temi naslednjega, to je četrtega sklopa diplomskega dela. Banka mora spremljati in ocenjevati kreditna tveganja, ki jim je izpostavljena pri svojem poslovanju. V zvezi s tem sem predstavila upravljanje kreditnega tveganja, tako imenovano »kreditno analizo«.

Peti sklop je posvečen ocenjevanju bonitete podjetja. Ocenjevanje bonitete podjetja je predstavljeno s teoretičnega in praktičnega vidika, slednje je prikazano na primeru SKB banke d.d. Določanje bonitete in limitov poteka interno znotraj banke z bonitetnimi ocenami, ki so lahko interni dogovor banke, ali pa banka uporablja predpisane bonitetne ocene oziroma merila, ki jih je določila Banka Slovenije.

Predzadnji del nam podrobneje prikaže postopke kreditiranja vse od priprave na pogovor s komitentom do črpanja kredita.

V sedmem poglavju sem prikazala obseg in strukturo bančnih kreditov gospodarstvu v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002 in izpostavila analizo kreditnih poslov v SKB banki d.d. Prikaz je

podkrepljen s podatki analize kreditne dejavnosti v banki. Le-ta je narejena za celotno skupino SKB banke d.d., Ajdovščina 4, 1000 Ljubljana, in sicer v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002.

Zadnji del diplomske naloge vsebuje povzetek v obliki sklepa.

2. FINANČNI TRG, TRG KAPITALA IN BANKE

Finančni trg je institucionalno organiziran prostor s strogo določenimi pravili obnašanja trgovcev. V skladu s tem se na njem srečujeta ponudba in povpraševanje po specifičnem proizvodu – kapitalu, hkrati pa se, v odvisnosti od ponudbe in povpraševanja, na njem organizirano oblikuje njegova cena.

Po kriteriju ročnosti se finančni trg deli na denarni trg in trg kapitala. Razlika med njima je v roku prenosa finančnih sredstev od suficitnih k deficitnim celicam na finančnem trgu. Običajen kriterij razlikovanja je eno leto.

Glede na doslej povedano lahko rečemo, da je trg denarja prostor, na katerem se povprašuje in ponuja, kupuje in prodaja oziroma najema in posoja denar na krajši rok vračanja, kar pomeni do enega leta. S trgom denarja se plasirajo presežki trenutno nepotrebnih likvidnih denarnih sredstev - tako se denar izrablja racionalno oziroma je nenehno v obtoku.

Na trgu kapitala se pojavljajo prosta sredstva, nastala z odlaganjem porabe ustvarjenega dohodka. Značilno zanj je, da so to edina sredstva, ki so v ponudbi, ker se sredstva, nastala z emisijo denarja, ne pojavljajo na tem trgu. Njegova druga značilnost pa je, da se na tem trgu prenašajo finančni presežki dolgoročno, saj se sredstva zagotavljajo za produktivne naložbe.

Na omenjenih trgih delujejo različne finančne institucije, ki zbirajo denarna sredstva in sodelujejo pri prenosu finančnih presežkov. Finančne ustanove torej s svojim posredništvom omogočajo finančne tokove od varčevalcev do kreditojemalcev, znižujejo stroške finančnih tokov in prispevajo k boljši alokaciji prihrankov.

Splošna delitev finančnih institucij je naslednja (Ribnikar, 1992, str. 158):

- monetarni sistem (posega s centralno banko v prenos prihrankov, ki so v denarni obliki, od varčevalcev na deficitne celice);
- nedenarni finančni posredovalci (pri tej obliki ni intervencije centralne banke ali države, prihranki pa so v obliki, ki jo ponujajo nedenarni finančni posredniki).

Glede na splošno razporeditev finančnih posrednikov uvrščam poslovne banke med denarne finančne institucije. Odločilna je značilnost bank, po katerih se razlikujejo od drugih finančnih institucij (»mutual collective investment funds«)¹, in sicer ta, da imajo bančna sredstva

¹Gre za »vzajemne ali kooperativne skupne investicijske sklade«, katerih značilnost je, da vsa sredstva takšne institucije tvorijo delniški kapital (»equity«). Premoženje takšne institucije pripada njenemu »vlagatelju«. Ni razlike med lastnimi sredstvi in dolгови, so samo lastna sredstva.

(predvsem vloge komitentov) trdo nominalno vrednost, za razliko od drugih finančnih institucij, pri katerih se vrednost vlog komitentov spreminja v skladu s spreminjanjem vrednosti naložb takšnih institucij (Ribnikar, 1987, str. 3). Banke torej v narodnem gospodarstvu opravljajo dve funkciji: prva je denarna, druga pa posredniška pri prenosu finančnih prihrankov.

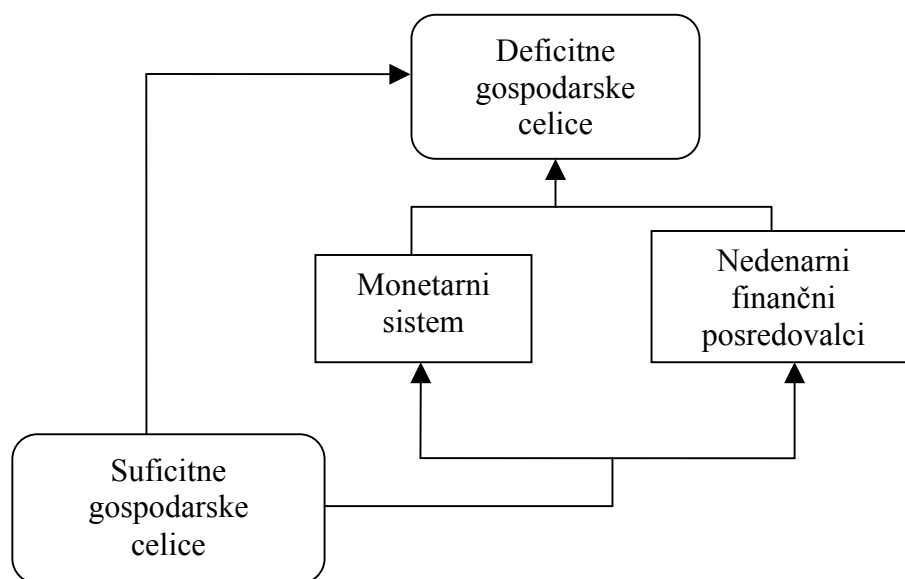
2.1. Suficitne in deficitne celice

Investicije in varčevanje sta z vidika stanja ločeni dejanji. Investitorjem, v trenutku financiranja investicij, praviloma primanjkuje finančnih sredstev, zato si morajo le-ta izposoditi iz okolja oziroma od ekonomskih subjektov, ki imajo finančne prihranke (Crnković, 1988, str. 112). Investitorja, ki nima dovolj lastnih denarnih sredstev oziroma finančnih prihrankov, da bi lahko sam financiral investicije, imenujemo deficitno gospodarsko celico (»deficit unit«) ali gospodarsko celico s finančnim primanjkljajem. Z izposojjo sredstev postane dolžnik (»borrower«). Ekonomske subjekte s finančnimi prihranki imenujemo suficitne gospodarske celice (»sufficite unit«) ali gospodarsko celico s finančnimi presežki. S posojjo sredstev pa postane upnik (»lender«).

2.2. Banke kot finančni posredniki in povezava s posojili

Pri posojilih gre za neposredno povezavo med posojilojemalcem, to je podjetjem, ki želi investirati in ima za to premalo lastnih finančnih prihrankov, ter posojilodajalcem, ki je v večini primerov banka, čeprav lahko kot posojilodajalci nastopajo tudi druge finančne institucije. Pri posojilu gre za pretok finančnih prihrankov med deficitnimi in suficitnimi gospodarskimi celicami; v mojem diplomskem delu v tem primeru banka nastopa kot posrednik.

Slika 1: Shema povezanosti med deficitnimi in suficitnimi gospodarskimi celicami

Vir: Ribnikar, 1992, str. 156.

Iz sheme lahko razberemo dva dela, ki ju mora banka kot finančna institucija upoštevati, če želi uspešno poslovati in preživeti v konkurenčnem boju finančnih posrednikov. Najprej je dolžna priskrbeti finančna sredstva oziroma finančne prihranke od suficitnih celic, nato pa lahko deficitnim celicam odobri posojilo. Da pa bo lahko pridobila prihranke od suficitnih celic, jim mora ponuditi ustrezne bančne storitve, na podlagi katerih bodo suficitne celice vlagale svoje prihranke v banko. Banka mora torej oblikovati takšno ponudbo bančnih storitev, da bodo privlačne za varčevalce ter da bodo zadovoljile njihovim zahtevam, predvsem po likvidnosti, višini obrestne mere in višini vložene zneska. Druga naloga bank kot finančnih posrednikov pa je, da oblikuje svojo aktivo v takšni obliki, da bo privlačna za deficitne celice. To pomeni, da mora biti ponudba posojila zadovoljiva tako glede višine zneska in zapadlosti kot tudi glede obrestne mere. Pri teh ciljih banke prihaja do dveh različnih zahtev, ki ju mora banka s svojim poslovanjem izpolniti. Suficitne gospodarske celice vlagajo predvsem manjše zneske in zanje zahtevajo visoko stopnjo likvidnosti, medtem ko deficitne gospodarske celice iščejo večje zneske posojila, ki naj bi zapadli v čim daljšem roku². Poslovne banke morajo svoje posojilne in depozitne storitve ustrezno prilagoditi tako suficitnim kot tudi deficitnim celicam, poleg tega pa morajo upoštevati še konkurenčne finančne posrednike, ki se na finančnem trgu borijo za preživetje. Za lažje delo in pravilnejši sistem skrbi dobro urejena zakonska plat bančnega kreditiranja.

²Njihova dospelost naj bi imela značaj dolgoročnega financiranja, kreditiranja.

3. ZAKONSKA UREDITEV NA PODROČJU KREDITIRANJA

Glavne smernice, po katerih se ravnaajo banke, predstavlja Zakon o bančništvu³, poleg njega pa imajo to vlogo še drugi zakoni in podzakonski akti (predvsem Sklepi Banke Slovenije). Vzporedno z določenimi zakoni Banka Slovenije, Republiški sekretariat za finance in Agencija Republike Slovenije za zavarovanje vlog v bankah in hranilnicah izvajajo še zunanji nadzor nad bankami v okviru svojih pristojnosti.

Banke so usmerjene v financiranje projektov, kar zanje predstavlja izbiranje in ocenjevanje le-teh, obenem pa v procesu vzpostavljajo zelo tesne stike s svojimi posojilojemalci, kar jih postavlja v poseben položaj. Od strank med kreditiranjem prejemajo vse pomembne in relevantne informacije in jih potem smiselno obdelujejo. Tako zmanjšajo problem asimetrije informacij: te so njim dostopne, njihovim vlagateljem pa ne. Ocena rizičnosti naložbe oziroma verjetnost, da bodo dejanski donosi enaki pričakovanim, temelji prav na obdelanih informacijah. Glede na to, da banka svojim vlagateljem zagotavlja vnaprej določeno višino donosov, mora z določenim kapitalom jamčiti za obljubljeni višino le-teh.

3.1. Kapital banke in kapitalska ustreznost

Vsaka banka mora zagotoviti, da bo vedno razpolagala z ustreznim kapitalom, tako glede na obseg in vrsto poslov kot glede na tveganja pri opravljanju bančnih poslov. Bančni kapital sestavljata temeljni kapital in dodatni kapital. Temeljni kapital banke so sredstva lastnikov, ki so v celoti in takoj na razpolago za pokrivanje rednih in izrednih obveznosti ter izgub banke in so izplačljiva, ko so izpolnjene vse druge obveznosti banke. Dodatni kapital pa sestavljajo splošne rezervacije banke do določene višine, revalorizacijske rezerve, med letom izkazan dobiček (največ do 50% izkazanega dobička) ter drugi viri sredstev, ki izpolnjujejo pogoje, ki jih predpiše Banka Slovenije. Dodatni kapital lahko znaša največ 50% celotnega kapitala banke.

Določena višina kapitala je za banke pomembna, ker ščiti pred bankrotom. S kapitalom si torej banka zagotavlja solventnost. Po drugi strani višina kapitala vpliva na dobičkonosnost banke, zato lastniki kapitala niso zainteresirani za to, da je prevelik. Banke pa morajo zadostiti tudi minimalnim zahtevam po kapitalu, ki jih postavljajo regulatorji oz. nadzorne oblasti. Z vidika centralne banke je pomembna predvsem varnost oziroma solventnost vsake posamezne banke, kakor tudi celotnega sistema. V zvezi s tem centralno banko zanima predvsem, koliko nepričakovanih izgub lahko nastane pri poslovanju banke in ali ima banka dovolj kapitala/premoženja, da te izgube pokrije, zato predpisuje zajemanje in razmerje med kapitalom in tveganju prilagojeno aktivo.

Kapitalska ustreznost se ugotavlja za vsako banko posebej, ne glede na to, ali je banka zavezana k izdelavi konsolidiranih računovodskih izkazov, in mora vedno znašati najmanj 8% tehtane

³Uradni list RS, št. 7/99 in RS, št. 59/01 (spremembe in dopolnitve)

aktive⁴ banke, ki se izračuna kot razmerje med kapitalom in tehtano aktivo banke. A vendarle obstoječi kapitalski predpisi ne ustrezajo več praksi bančnega poslovanja, saj so se v letih, odkar je bil sprejet baselski kapitalski sporazum, na finančnih trgih pojavili številni novi produkti in storitve, s tem pa tudi nova oziroma spremenjena bančna tveganja. Mejo med regulativo in obstoječo bančno prakso naj bi zmanjšala uveljavitev novega baselskega sporazuma (t.i. Basel II), ki bo nadomestil sporazum iz leta 1988. Nova pravila za ugotavljanje kapitalske ustreznosti naj bi bolje povezovala regulativne kapitalske zahteve z dejanskim ekonomskim kapitalom, ki ga banke potrebujejo glede na obseg in tveganost svojih poslov. Kapitalska ureditev po novem kapitalskem sporazumu (Baslu II) temelji na treh komplementarnih stebrih in sicer 1. steber: minimalne kapitalske zahteve, 2. steber: regulativni nadzor in 3. steber: tržna disciplina. Vendar pa bo tudi po novem kapitalskem sporazumu minimalni koeficient kapitalske ustreznosti določen v višini 8%, ki pa je le potreben, in ne vedno tudi zadostni pogoj za ugotovitev varnega poslovanja banke (Zakaj Basel II?, 2003).

3.2. Kreditna tveganja

Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke. Banka je tako dolžna najmanj četrletno razvrstiti v okviru predpisanih in internih meril aktivne bilančne in zunajbilančne postavke po tveganosti ter oceniti višino potencialnih izgub iz naslova kreditnega tveganja. Postavke, po katerih razvršča glede na boniteto komitenta in kvaliteto zavarovanja terjatve, so skupine A, B, C, D in E. Ob tem mora upoštevati objektivna in subjektivna merila razvrščanja.

Kot objektivno merilo šteje finančna (ne)disciplina komitenta do banke, opredeljena s povprečnimi dnevi zamud v obdobju, za katero se izvaja klasifikacija, ne da bi pri tem banka naložbe kakorkoli podaljševala ali poplačevala z odobritvijo nove naložbe. Subjektivna merila vsebujejo oceno finančnega položaja dolžnika (kapitalska moč, sposobnost zadolževanja, splošni pogoji poslovanja, perspektiva podjetja in panoge, kvaliteta vodstva, statusno organizacijske značilnosti ipd.), projekcijo denarnega toka ter ustreznost zavarovanja (Interni viri SKB banke d.d.).

Nerizične terjatve spadajo v skupino A. Mednje uvrščamo (Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic⁵):

- terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank držav EEA in z njimi primerljivih držav OECD;
- terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni;
- terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem, v katero sodijo:

⁴Stopnje za tehtanje kreditnih tveganj določi Banka Slovenije v razponu od 0% za gotovino, terjatve do Banke Slovenije in kratkoročne terjatve do Republike Slovenije ter terjatve, zavarovane z denarnimi vlogami v banki, do 100% za terjatve brez kvalitetnega zavarovanja ter naložbe v osnovna sredstva in kapital, ki se ne odštevajo od kapitala banke.

⁵Na podlagi 74. in 92. člena Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/99 in 59/01) in drugega odstavka 20. člena Zakona o Banki Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I).

- bančna vloga, za katero obstaja s pogodbo določena obveznost, da se uporabi za poplačilo terjatve;
- vrednostni papirji Republike Slovenije, Banke Slovenije ter vlad in centralnih bank držav EEA in nekaterih z njimi primerljivih držav OECD;
- nepreklicne garancije na prvi poziv bank, ki so pridobile dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, prvovrstnih bank držav članic in prvovrstnih tujih bank;
- prvovrstni dolžniški vrednostni papirji bank, s katerimi se trguje na finančnih trgih; pri tem se ne upoštevajo podrejeni in zamenljivi dolžniški vrednostni papirji;
- nepreklicna jamstva Slovenske izvozne družbe, družbe za zavarovanje in financiranje izvoza;
- jamstva Republike Slovenije.

V skupino B uvrščamo terjatve do dolžnikov:

- o katerih se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v bodoče še poslabšalo;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi z zamudo od 31 do 90 dni.

Skupina C zajema:

- terjatve do dolžnikov o katerih se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti;
- terjatve do dolžnikov, ki so izredno podkapitalizirani;
- terjatve do dolžnikov, od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev;
- terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi z zamudo od 91 do 180 dni.

V skupino D se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere obstaja velika verjetnost izgube;
- ki so nelikvidni ali nesolventni;
- ki so v stečaju;
- ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne izterjave;
- ki večkrat plačujejo z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni, vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev.

Skupina E pa vsebuje terjatve do dolžnikov:

- o katerih se ocenjuje, da ne bodo poplačali dolga;
- s sporno pravno podlago (Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic, 2002).

3.3. Kreditna izpostavljenost banke

To pomeni izpostavljenost banke do posamezne osebe in je vsota vseh terjatev in pogojnih terjatev do te osebe, vrednosti naložb v vrednostne papirje te osebe in vrednosti kapitalskih deležev banke v tej osebi. Pri izračunu izpostavljenosti se za posamezno osebo štejeta tudi dve osebi ali več oseb, ki so med seboj povezane tako, da za banko predstavljajo eno samo tveganje.

Zakon o bančništvu določa naslednje omejitve pri kreditni izpostavljenosti banke:

- Izpostavljenost banke do posamezne osebe ne sme presegati višine 25% kapitala banke.
- Kreditna izpostavljenost banke do posamezne osebe ne sme presegati 10% višine kapitala banke.
- Kreditna izpostavljenost banke do posamezne osebe, ki jo banka posredno ali neposredno obvladuje, oziroma do osebe, ki jo posredno ali neposredno obvladuje ista oseba kot banko, ne sme presegati 20 % kapitala banke.
- Vsota vseh izpostavljenosti banke do oseb ne sme presegati 100 % višine kapitala banke.

Nadalje zakon opredeljuje omejitev vsote velikih izpostavljenosti, o kateri pravi, da vsota vseh velikih izpostavljenosti banke ne sme presegati 800% višine kapitala banke.

Pred odobritvijo vsakega kredita oziroma pred sklenitvijo druge pogodbe, ki je temelj nastanka izpostavljenosti, mora banka oceniti boniteto podjetja in ustreznost zavarovanja morebitnih terjatev.

Prav tako mora banka ves čas trajanja pravnega razmerja, ki je temelj nastanka izpostavljenosti, spremljati poslovanje komitenta in kvaliteto zavarovanja morebitnih terjatev.

3.4. Oblikovanje rezervacij

Banke in hranilnice razvrstijo aktivne bilančne in zunajbilančne postavke, ki se nanašajo na posamezno osebo ali skupino povezanih oseb. Postavke se razvrstijo v skupine po tveganosti in oceni se višina potencialnih izgub. Terjatve do pravnih oseb in samostojnih podjetnikov se razvrščajo po posameznih komitentih.

Terjatve se razvrstijo v skupine od A do E na podlagi ocene in vrednotenja dolžnikove sposobnosti izpolnjevanja obveznosti do banke glede na dospelost, kar temelji na:

- oceni finančnega položaja posameznega dolžnika;
- zmožnosti zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za odplačilo dolga v prihodnosti;
- izpolnjevanju dolžnikovih obveznosti do banke v preteklih obdobjih;
- vrsti in obsegu zavarovanja terjatev.

V primeru razvrščanja po posameznih naložbah⁶ se lahko le-te enemu komitentu razporedijo v največ dve skupini, pri čemer mora biti vsaj ena A, ostale pa v eni izmed skupin od B do E.

⁶le če je del terjatev zavarovan s prvovrstnimi zavarovanji terjatev.

Terjatve, ki so zavarovane s prvovrstnimi zavarovanji, se razvrstijo v skupino A do aktiviranja zavarovanja, vendar največ 30 dni po roku za plačilo terjatve.

Za ugotavljanje kreditnega tveganja se za vsako bilančno in zunajbilančno terjatev v posamezni skupini (A, B, C, D in E) izračunavajo potencialne izgube⁷ najmanj v višini:

- za skupino A: 1% za vse terjatve, razen za terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije;
- za skupino B: 10%
- za skupino C: 25%
- za skupino D: 50%
- za skupino E: 100%.

Banka lahko oblikuje rezervacije za splošna bančna tveganja, če oceni, da obstajajo druga tveganja⁸, ki jim je izpostavljena pri svojem poslovanju.

Prav tako lahko banka uporablja tudi višje oziroma nižje odstotke od navedenih, če meni, da ti niso primerni. To je razlog, da Banka Slovenije predpisuje, da so možni odstotki za izračun potencialnih izgub za terjatve v skupinah B, C in D sledeči:

- za terjatve razvrščene v skupino B od 5% do 15%,
- za terjatve razvrščene v skupino C od 15% do 40%,
- za terjatve razvrščene v skupino D od 40% do 90%.

4. BANČNI KREDITI

4.1. Razlika med posojilom in kreditom

Pogosto ne vemo, kateri izraz je pravilen, ali celo mislimo, da je kredit tujka za posojilo. V naši literaturi sem za obveznost dolžnika do upnika zasledila dva izraza: kredit in posojilo. Na tem mestu se mi zdi pomembno razložiti razliko v pojmovanju.

Kredit je vsaka kupčija, pri kateri se stranki dogovorita, da bosta dajatev in nasprotna dajatev časovno razmaknjeni, in ima za posledico, da med strankami nastane kreditno razmerje; ena stranka tako postane upnik, druga dolžnik. Posojilo je samo ena od naštetih kreditnih kupčij, in sicer tista, katere vsebina in namen je samo kredit, in sicer samo medčasovna menjava in nič drugega. Posojilo je torej kupčija, s katero se med strankami ustanovi kredit, torej kreditno razmerje, s katerim označujemo vsako medčasovno menjavo (Pokorn, 1967, str. 43). Z vsakim posojilom nastane kredit, medtem ko vsak kredit ne nastane s posojilom. Kredit je torej vrsta

⁷imenovane tudi Splošne in Posebne rezervacije po pojmovanju Banke Slovenije. Splošne rezervacije se oblikujejo za terjatve v skupini A; posebne rezervacije so namenjene za pokrivanje potencialnih izgub iz terjatev, razvrščenih v skupine B, C, D in E. (Uradni list RS, št. 7/99 in 59/01)

⁸npr.: tečajna tveganja, likvidnostna tveganja, tveganja izidov sodnih sporov ipd.

posojila. Posojilo je lahko dano tudi na drug način medtem ko je kredit posojilo, ki je dano v denarju ali denarnih surogatih (Denar, 2002, str. 5). V bančnem svetu poznamo več vrst kreditov, v tej nalogi pa jih bom predstavila ob primeru SKB banke d.d.

4.2. Klasifikacija kreditov po metodologiji SKB banke d.d.

Bančni krediti gospodarstvu se lahko razporedijo do transaktorjev na dva načina: kredit je kot plačilno sredstvo ali pa podjetja z njim dobivajo tudi dohodek, kar pomeni, da lahko na podlagi kredita povečajo svojo tekočo potrošnjo oziroma akumulacijo; slednje pomeni, da jim ti krediti omogočajo financiranje osnovnih ali obratnih sredstev (Ribnikar, 1978, str. 26).

4.2.1. Kratkoročni krediti po vrstah in namenih

4.2.1.1. Kratkoročni krediti za tekoče poslovanje

Višina kredita je v tem primeru odvisna od plačilne sposobnosti kreditojemalca in od analize potreb po sredstvih za tekoče poslovanje. Rok vračila kratkoročnega kredita je do enega leta z načinom, ki je določen s pogodbo v skladu s poslovno politiko banke. Oblika porabe kredita pa je v enkratnem znesku ali revolving⁹.

4.2.1.2. Prekoračitev pozitivnega stanja na transakcijskem računu podjetja

V tem primeru gre za neke vrste limit na transakcijskem računu, v predhodnem obdobju tudi na žiro računu. Višina kredita je določena na podlagi plačilne sposobnosti kreditojemalca in analize potreb po sredstvih za tekoče poslovanje. Rok vračila kredita je do enega leta z načinom, ki je prav tako določen s pogodbo v skladu s poslovno politiko banke.

Obstajajo naslednje povezave komitenta z banko:

- Komitent ima pri banki odprt 50-odstotni delež žiro računa in je po metodologiji banke razvrščen v bonitetni razred A, B1 in B2. Izjemoma lahko banka odobri limit na žiro račun komitenta z boniteto B3 ob ustreznem zavarovanju naložbe. Ob tem so izjema javna podjetja s področja infrastrukture in velike delniške družbe, ki so sporazumno z banko delile žiro račun.
- Komitent ima pri banki odprt transakcijski račun, preko katerega opravlja plačilni promet, in je po metodologiji banke razvrščen v bonitetni razred A, B1 in B2. Prav tako lahko izjemoma tudi v tem primeru banka odobri limit na žiro račun komitenta z boniteto B3 ob ustreznem zavarovanju naložbe.

⁹revolving – način vračanja kredita; obnavljajoči se kredit

4.2.1.3. Prekoračitev pozitivnega stanja na transakcijskem računu zasebnika

Višina kredita je do 80 odstotkov od povprečnega trimesečnega priliva. Rok vračila je do enega leta na način, ki je določen s pogodbo v skladu s poslovno politiko banke. Povezava komitenta z banko je naslednja: Komitent poslovno sodeluje s SKB banko d.d. vsaj 6 mesecev in je po metodologiji te banke razvrščen v bonitetni razred A, B1 in B2. Izjemoma lahko banka odobri limit na žiro račun komitenta z boniteto B3 ob ustreznem zavarovanju naložbe (Pogoji SKB banke d.d. za poslovanje s pravnimi osebami in malim gospodarstvom, 2003, str 2).

4.2.1.4. Pogoji in obseg kratkoročnega kreditiranja po namenih

a) Priprava blaga za izvoz

- Delež kredita je 75% pogodbene vrednosti, preostalo je dolžan komitent priskrbeti sam.
- Rok vračila je največ do 90 dni.

b) Okvirni kredit za kritje akreditivov, odprtih pri banki

- Delež kredita za tolarski okvirni kredit je v vrednosti 100% akreditivov, prav tako za devizni okvirni kredit v vrednosti 100% akreditivov.
- Rok vračila je določen v skladu s pogodbo o akreditivu.

c) Izvoz blaga na osnovi ECL¹⁰

- Delež kredita je do 100% vrednosti izvoza, ki je diskontirana za izvozne stroške financiranja do deviznega priliva.
- Rok vračila je do priliva iz naslova izvoza, vendar največ do 90 dni.

d) Okvirni kredit za izvoz blaga

- Delež kredita je do 100% vrednosti izvoza, diskontirane za stroške financiranja.
- Rok vračila je do 6 mesecev z možnostjo podaljšanja do enega leta.

e) Blagovno kreditiranje in kreditiranje kmetijske dejavnosti

- Delež kredita je do 75% vrednosti zalog ali proizvodnje.
- Rok vračila je do 1 leta.

f) Lombardni krediti

- Delež kredita je v višini 75% tržne vrednosti zastavljenega vrednostnega papirja (npr. delnice podjetij, ki kotirajo na borzi ali blagajniški zapisi SKB banke d.d.). Prav tako je lahko delež kredita v višini 95% tržne vrednosti obveznic SKB banke d.d. in obveznic Republike Slovenije.

¹⁰ECL – Evropska carinska listina; dokument o izvozu blaga

- Rok vračila pri lombardnih kreditih je do 12 mesecev.

g) Kredit na podlagi zastave 100% vezanega depozita pri SKB banki d.d.

- Delež kredita je do 100% vrednosti depozita.
- Rok vračila je do 12 mesecev.

h) Financiranje prodaje premičnin in nepremičnih dobrin trajne uporabne vrednosti na leasing¹¹

- Delež kredita je do 75% pogodbene vrednosti.
- Rok vračila je do 1 leta.

i) Gradnja poslovnih in stanovanjskih objektov v vseh fazah

- Delež kredita je do 75% vlaganj predračunske vrednosti.
- Rok vračila je do 1 leta.

j) Odkup terjatev

- Vrednost odkupa je v višini odkupljene terjatve oziroma dolga z upoštevanjem diskonta glede na boniteto dolžnika in obrestnih mer banke.
- Rok zapadlosti odkupljenih terjatev je do 6 mesecev.

k) Kreditiranje prodaje na kredit

- Delež kredita komitentu je do 75% prodajne vrednosti.
- Rok vračila je do 1 leta.

l) Premostitveni krediti na bodoči priliv sredstev skladov in proračunskih sredstev

- V tem primeru je delež kredita do 75% pogodbene oziroma predračunske vrednosti.
- Rok vračila je do 1 leta.

4.2.2. Dolgoročni krediti po vrstah in namenih

Višina kredita je odvisna od plačilne sposobnosti kreditojemalca in ocene predračunske vrednosti projekta oziroma od ocene bonitetne tržne vrednosti vrednostnih papirjev, nepremičnin ali terjatev. V primeru koriščenja virov pri mednarodnih finančnih organizacijah ali komercialnih bankah, ki jih SKB banka d.d. najame v svojem imenu in za tuj račun, se upoštevajo pogoji iz sklenjene pogodbe za te vire.

Rok vračila in način vračanja je v skladu z oceno investicijskega programa, vendar največ do 5 let. Izjema so infrastrukturni projekti, ki jih oceni banka; pri tem je rok vračila odvisen od projekta.

¹¹V tem primeru gre za zakup premičnine ali nepremičnine, ki lahko preide v last zakupnika po plačilu določene zakupnine.

4.2.2.1. Krediti na osnovi poročstva ali republiških subvencij, občinskih skladov ali agencij za razvoj malega gospodarstva

Delež kredita in rok vračila sta v tem primeru dogovorjena s posebno pogodbo o medsebojnem sodelovanju.

4.2.2.2. Kreditiranje naložb v nov poslovni proces, posodobitev in razširitev obstoječega; prestrukturiranje; kreditiranje nakupa opreme in kreditiranje nakupa deležev podjetij

Delež kredita je do 75% predračunske vrednosti. Rok vračila pa je do 5 let.

4.2.2.3. Naložbe v zemljišče in poslovno-stanovanjske objekte; kreditiranje ekoloških projektov, kmetijske in turistične dejavnosti

Delež kredita je do 75% vlaganj po investicijskem programu, odplačilna doba pa do 7 let.

4.2.2.4. Kredit na podlagi zastave 100% vezanega depozita pri banki SKB d.d.

Delež kredita, ki ga banka odobri posojilojemalcu, znaša 100% vrednosti depozita. Rok vračila pa je določen v skladu z dobo vezave depozita.

4.2.2.5. Financiranje prodaje premičnin in nepremičnih dobrin trajne uporabne vrednosti na leasing

Delež kredita znaša 75% pogodbene vrednosti. Rok vračila je pri tem financiranju določen po amortizacijskem načrtu, vendar ne za dlje kot 5 let.

4.2.2.6. Naložbe v infrastrukturo

Delež kredita znaša do 100% vrednosti investicije, rok vračila določi banka glede na posamezen projekt.

4.2.2.7. Kreditiranje trajnih obratnih sredstev

Delež kredita se določa po oceni banke. Rok vračila je pri tem kreditiranju nespremenljiv, in sicer do 5 let.

4.2.3. Sindicirana posojila

V svojem bistvu so sindicirana posojila podobna drugim bančnim posojilom. So pogodbena obveznost skupine bank, da zagotovi jemalcu posojila določeno vsoto sredstev za določeno število let pod določenimi pogoji. Koliko bank bo vključenih v posamezno posojilo, je odvisno

od višine posojila in velikosti bank. Sindicirana posojila so dandanes splošna bančna praksa in se izvajajo tako na mednarodnih kot domačih trgih.

Celoten postopek organiziranja teh posojil je postavljen v tržno okolje. Ne zadošča namreč privlačnost posojila le za posojilojemalce, profitonosno in zanimivo mora biti tudi za banke, ki se bodo povezale v t.i. sindikat ali konzorcij bank in na podlagi te združitve realizirale uspešno transakcijo (Judnič, 1992, str. 11). Le-ta je skupina medsebojno povezanih bank, ki se združijo z namenom, da zberejo vsa potrebna finančna sredstva in na tej podlagi odobrijo visoko posojilo.

SKB banko d.d. je v letu 2002 izbrala kapitalsko najmočnejša ruska banka Vneshtorgbank (VTB) za vodjo sindiciranega posojila. Projekt v skupni vrednosti 77 milijonov ameriških dolarjev je podprla vlada mesta Moskve, posojilo pa je namenjeno financiranju prve faze izgradnje hotela Budapest v centru Moskve. Sindicirano posojilo v vrednosti 18,7 milijonov USD predstavlja enega izmed največjih izvoznih projektov države Slovenije, saj je v celotnem poslu predvidena kar 60-odstotna slovenska udeležba, v vlogi dobaviteljev pa sodelujejo vsa znana slovenska izvozna podjetja. Glavni izvajalec oziroma pogodbenik projekta je podjetje RIKO d.o.o. Sindicirano posojilo vodi SKB banka d.d.; Slovenska izvozna družba in Bank Austria Creditanstalt d.d. Ljubljana sodelujeta kot članici sindikata. Posojilo je zavarovano preko Slovenske izvozne družbe.

Pogodbo o sindiciranemu posojilu so podpisali predstavniki zgoraj omejenih bank 30. januarja 2003 v Moskvi.

V bančništvu pa se pri kreditnem poslovanju pojavljajo tveganja, ki so prisotna pri vsakem kreditnem poslu. O tem nekaj več v naslednjem poglavju.

5. TVEGANJA V BANČNIŠTVU

Po Kochu (1988) je v bančništvu prisotnih pet temeljnih tveganj in sicer:

- kreditno tveganje,
- likvidnostno tveganje,
- tveganje spremembe obrestne mere,
- poslovno tveganje,
- kapitalno ali solventno tveganje.

Kreditno tveganje se nanaša na možnost, da kreditojemalec ne bo vrnil glavnice z obrestmi ob zapadlosti le-te. Predstavlja potencialno nihanje čistih prihodkov in tržne vrednosti lastnega kapitala (equity), ki je rezultat neplačila ali odloženega plačila obresti in glavnice. To vrsto tveganja bom v nadaljevanju podrobneje predstavila, saj se mi zaradi trenutnega stanja v slovenskem gospodarstvu zdi pomemben faktor pri kreditnem poslovanju.

Likvidnostno tveganje je nihanje čistih prihodkov in tržne vrednosti lastnega kapitala, ki ga povzročijo težave banke, da bi priskrbelo gotovino ob sprejemljivih stroških s prodajo različnih oblik sredstev ali z novim izposojanjem.

Tveganje spremembe obrestne mere se nanaša na možno variabilnost bančnih čistih prihodkov od obresti in tržne vrednosti kapitala, ki je posledica sprememb nivoja tržnih obrestnih mer.

Poslovno tveganje se nanaša na možnost, da bi operativni stroški banke bistveno odstopali od pričakovanih, kar bi rezultiralo v manjšem čistem prihodku in vrednosti kapitala banke.

Kapitalno tveganje je možnost, da banka postane nesolventna – vrednost njenih sredstev se zmanjša, vendar je ekonomska vrednost njenih sredstev večja od nič (tržna vrednost sredstev je še vedno večja od tržne vrednosti obveznosti, kar pa ne velja za knjigovodske vrednosti omenjenih kategorij).

5.1. Kreditno tveganje

Za vse banke v Sloveniji velja, da je to tveganje, ki mu je treba posvetiti največ pozornosti zaradi splošno slabega stanja v gospodarstvu. Enotna definicija kreditnega tveganja je, da je to možnost, da kreditojemalec ne bo vrnil obresti in glavnice ali ju bo vrnil samo delno ali pa ju bo vrnil nepravočasno, ne ob zapadlosti. Različni tipi aktive imajo različne možnosti neuresničenja, tipično pa je to tveganje pri danih kreditih in tudi vedno prisotno, ker lahko splošni pogoji gospodarjenja povzročijo nihanja v denarnem toku podjetij, ki je namenjen za servisiranje dolga, prav tako pa se lahko spreminja posameznikova zmožnost vračanja glede na spremembe zaposlenosti in osebnega premoženja.

Tveganja pri kreditnih poslih ni mogoče v celoti odpraviti, mogoče pa ga je zmanjšati z uveljavljanjem visokih kreditnih standardov, s pravilno diverzifikacijo in z natančnimi procedurami pri zbiranju podatkov, ki zadevajo kredit in kreditojemalca. Prvi obvezni postopek je ugotavljanje kreditnejalčeve kreditne sposobnosti. Naslednji ukrep banke je, da zahteva, da kreditojemalec izkorišča odobreni kredit na računu pri njej, da ima pregled nad uporabo kredita in sploh nad poslovanjem kreditnejalca. Zavarovanje kredita na različne načine je še eden od načinov za obvladovanje tveganja pri kreditnem poslu.

Merila kreditnega tveganja so večinoma osredotočena na izkušnje s prejšnjimi krediti, glede na njihovo izkazovanje stopnje izgube. Eden od možnih načinov je merjenje s koeficienti, ki jih povzemam po Kochu:

- a) velike izgube (odpisi) / neto krediti
- b) neto izgube (odpisi) / neto krediti
- c) vračila / velike izgube (odpisi)
- d) prekoračenje roka zapadlosti (nad 90 dni) / neto krediti
- e) krediti, ki ne povečujejo obresti banke / neto krediti
- f) razporejeni, klasificirani krediti / neto krediti
- g) rezerve za izgube pri kreditih / neto krediti

- h)mednarodni krediti / neto krediti
- i)tvegane naložbe (neto krediti + državni in lokalni vrednostni papirji) / vsa aktiva (total assets)
- j)tvegane naložbe / ves lasten kapital (total equity)
- k)stopnja rasti kreditov

Banke z večjo stopnjo rasti kreditov normalno predpostavljajo večje tveganje. Obstaja tudi razlika glede kreditnega tveganja (Koch, 1988, str. 97). To je posledica dejstva, da male banke odobravajo relativno več potrošniških in hipotekarnih kreditov, običajno je delež sredstev, ki se obrestujejo večji, prav tako tudi odstotek lastnega kapitala (equity base) glede na sredstva (assets). Vendar pa je potrebna previdnost, ker ti koeficienti ne merijo tveganja za različne velikosti bank enakovredno.

SKB banka d.d. je sprejela metodologijo za ocenjevanje tveganj, imenovano RAROC (Risk Adjusted Return On Capital), ki jo uporablja skupina Société Générale. Eden glavnih ciljev je oceniti pričakovane izgube, vezane na posamezni kredit, ob upoštevanju tako kvantitativnih kot kvalitativnih metod. Višina ocenjenega tveganja je izražena z interno lestvico za določanje bonitete strank, ki je skladna z obstoječim sistemom ocenjevanja bonitete stranke (sistem zahteva Banka Slovenije) in z obstoječim sistemom ocenjevanja bonitete stranke v matični banki.

5.2. Upravljanje kreditnega tveganja

Kreditni sestavljajo večino naložb, od katerih banka pridobiva prihodke (earning assets) in oblikuje večino prihodkov iz obresti. Izgube pri kreditih je mogoče zmanjšati s sistematičnim uvajanjem, izvajanjem in pregledovanjem procedur pri odobranju kredita, v katere morajo biti vključeni kriteriji ocene kredita in merila tveganja. Celotni postopek lahko imenujemo »kreditna analiza«. Le-ta je bistvena za vse banke kot del kvalitetne naložbene politike. SKB banka d.d. skuša najprej dobiti odgovore na naslednja vprašanja:

- Ali je podjetje doslej uspešno poslovalo?
- Katere so njegove prednosti in katere njegove slabosti?
- Ali ima podjetje ugoden finančno-tržni položaj?
- Ali bo ta položaj omogočal uspešno poslovanje podjetja tudi na dolgi rok?

Glede na to, da je cilj banke profit, mora biti kvaliteta njene aktive osnova za določanje stopnje prevzemanja rizika. Politika upravljanja kreditnega tveganja (identifikacija, merjenje in relativizacija) mora vsebovati naslednje osnovne elemente:

- Ocena kreditne sposobnosti dolžnika naj pokaže njegovo relativno ranljivost v poslovanju, kar mora banka upoštevati pri odobranju kredita. Ocena kreditne sposobnosti je za banko osnovni instrument merjenja kreditnega tveganja.
- Določitev kreditnega obdobja je nujna, saj je tveganje običajno tesno povezano z višino kredita in z obdobjem, za katero je odobren. Obdobje odobranja kredita pa je odvisno od značaja poslovanja komitenta in od strukture sredstev ter naložb bank glede na ročnost.

- Cilj določanja kreditnih limitov je zmanjšati izpostavljenost banke tveganju, ki izhaja iz koncentracije kredita enemu komitentu (upoštevajo se tudi potencialne obveznosti, ki izhajajo iz danih avalov, garancij, nepokritih akreditivov itd.). Kreditni limiti se lahko določajo na dva načina, in sicer sta to:
 - skupni limit kot določanje maksimalne zadolžitve posojilojemalca,
 - posamezni limit kot določanje maksimalnega obsega posamezne zadolžitve.
- Kontrola črpanja kredita mora biti prisotna glede na to, da se elementi, na podlagi katerih je bila sprejeta odločitev o dajanju kredita, v določenem času lahko spremenijo in s tem vplivajo na značaj ter obseg kreditnega tveganja. Banka mora razpolagati z ustreznimi instrumenti za črpanje kredita in s postopki za analizo vzrokov sprememb elementov, na katerih je slonela odločitev o odobritvi kredita.
- Zavarovanje kredita je nujen element za zaščito pred tveganjem oziroma za njegovo zmanjšanje. Odvisno od vrste kredita in karakterja dolžnika je možen širok spekter instrumentov zavarovanja. Lahko so pravne narave, kot recimo hipoteka, garancije itd, lahko pa so to tudi ekonomski instrumenti, s katerimi se tveganje prenese, deli ali zmanjša (refinanciranje, faktoring itd.).

6. BONITETA PODJETJA

Boniteto podjetja v banki razumejo kot celovito oceno poslovanja podjetja. Če je ta ocena dobra, je tveganje pri naložbi majhno in je potrebno oblikovati le minimalne rezervacije. Če pa banka ugotovi, da podjetje posluje slabo in bo lahko poslovalo še slabše, se v skladu z načeloma varnosti in rentabilnosti odloči, da se bo naložbi odrekla. Naj dodam še to, da banke ne ocenjujejo bonitete podjetij le v primeru potencialne odobritve kredita, temveč tudi, ko same jamčijo za obveznosti podjetja, oziroma v primeru garancij.

6.1. Pojem bonitete v povezavi s kreditno sposobnostjo posojilojemalca

V bančni poslovni praksi nekateri razumejo kot boniteto predvsem obseg kreditne sposobnosti, ki zagotavlja, da je nekdo dober in zanesljiv dolžnik. Ker gre pri pojmovanju bonitete in kreditne sposobnosti za zelo sorodna pojma, ju bom nekoliko podrobneje opredelila.

Kreditno sposobno je podjetje, katerega gospodarski položaj, merjen z ekonomskimi merili, dovoljuje in opravičuje najemanje kredita, zagotavlja njegovo koristno uporabo, plačevanje obresti in vračilo najetega kredita ob dogovorjenem roku (Žagar, 1991, str. 86).

Kreditno sposobnost lahko razumemo v širšem in ožjem pomenu. Če gre za kredit, ki nima točno določenega namena, bosta banko zanimala celotni poslovni položaj podjetja in njegova poslovna perspektiva. V tem primeru bo ugotavljanje kreditne sposobnosti temeljilo na ugotavljanju

relativno velikega števila pomembnih dejavnikov. Kadar pa gre za kredit, katerega namen je uresničitev določene poslovne aktivnosti, se preverja tudi ekonomska upravičenost takšne akcije, ki se je loteva podjetje. Presojanje bonitete posojilojemalca s stališča banke je torej odvisno od namena posojila, za katero jo podjetje prosi.

Za razliko od pojma kreditne sposobnosti bi lahko pojem boniteta razumeli kot izraz splošnega poslovnega položaja podjetja in njegove perspektive, kar pomeni oceno njegove situacije s statičnega in dinamičnega vidika (Žagar, 1991, str. 86).

Pri kreditni sposobnosti podjetja, je ocenjevanje omejeno na raziskovanje obstoječega stanja, v katerem je podjetje v trenutku raziskovanja, oziroma na raziskovanju konkretnih poslovnih načrtov, ki jih namerava uresničiti potencialni uporabnik kredita. Kreditna sposobnost je izraz dejavnikov, ki jih je moč matematično točno izraziti, medtem ko pojem boniteta zajema tudi elemente, katerih vrednost je s tega stališča težko določiti. Čeprav gre v obeh primerih za raziskovanje problematike z istega področja, je iz navedenega razvidno, da je boniteta v odnosu do kreditne sposobnosti podjetja širši pojem. Je pa povsem logično, da se ta dva pojma na določenih mestih prepletata in dotikata.

6.2. Določanje bonitete

Na splošno velja, da boniteta odraža kakovost posojilojemalca, a če naložba predstavlja izredno veliko tveganje ali če je zanjo potrebno posebno zavarovanje¹², lahko ima naložba drugačno boniteto kot komitent.

Pri določanju bonitete podjetja je potrebno upoštevati objektivna in subjektivna merila razvrščanja. Razvrstitev v skladu z objektivnimi merili pomeni razvrstitev glede na razdobja oziroma zamude, v katerih dolžnik poravnava svoje obveznosti.

Razvrstitev v skladu s subjektivnimi merili pa pomeni razvrstitev glede na oceno finančnega položaja posameznega dolžnika, zmožnosti zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za odplačilo dolga v prihodnosti in ustreznosti zavarovanja terjatev (Dimovski, 2000, str. 83).

6.2.1. Razvrščanje podjetij po bonitetnih skupinah

Podjetja se razvršča po bonitetnih skupinah glede na pozitivne in negativne bonitetne točke, pridobljene z oceno bonitetne sposobnosti podjetja. Le-ta se oblikuje glede na objektivne in subjektivne kriterije ocenjevanja. Točke se na koncu povežejo v skupno bonitetno oceno podjetja. Največjo težo pri skupni bonitetni oceni imajo objektivna merila in finančna boniteta, doprinos ocen ostalih meril je manjši. Pravne osebe so po metodologiji SKB banke d.d. razvrščene v naslednje kategorije:

¹²npr. denarno zavarovanje

Tabela 1: Bonitetne skupine po metodologiji SKB banke d.d.

BONITETA	MERILA
1 zelo dobro	Vodilno podjetje na svojem trgu. Rastoč sektor. Stalna rast. Odlična dobičkonosnost. Finančno zdravo podjetje. Visoko kakovostna lastniška struktura in vodstvo.
2 dobro	Zdrava finančna struktura in primerna dobičkonosnost, vendar ne dovolj za oceno 1 zaradi enega izmed naslednjih razlogov: <ul style="list-style-type: none"> – bilance na določenem področju, – negotovosti v poslovnem sektorju, – starosti managerja.
3 precej dobro	Zdrava finančna struktura, a manjša velikost. Dobre zmogljivosti povrnitve denarja, nekaj slabosti na področjih, omenjenih pod točko ocene 2.
4 sprejemljivo	Dobra finančna struktura, vendar motena likvidnost. Zahtevana posebna pozornost, tudi če ni razloga za prekinitev odnosa. Zmerna velikost.
5 negotovo a sprejemljivo	Nekaj primerov: <ul style="list-style-type: none"> – tvegano podjetje zaradi relativno šibke finančne strukture ali majhne velikosti, – novo podjetje, začetek obratovanja, – upadajoč sektor, – občuten upad v kreditnem prometu.
6A negotovo	Kreditno tveganje je nesprejemljivo. Stranka v težkem položaju. Neuravnotežena finančna struktura. Občuten upad v kreditnem prometu. Dvomi v poštenost managerja. Možen preklic posojila.
6B	Enako kot 6A, vendar je preklic posojila bolj težaven. Izguba ni gotova, je pa možna.
7	Skoraj gotova je delna izguba, a poslovni odnos se ohrani.
8A	Dolgovi, povrnjeni po zakonskih postopkih, ali poravnave ob sodelovanju stranke.
8B	Dokončno sporni – neizterljivi.

Vir: Postopek odobravanja naložb, SKB banka d.d., 2001.

Glede na to, da SKB banka d.d. uporablja interno klasifikacijo podjetij v bonitetne skupine so morali v njej izdelati prevajalno tabelo ocen glede na predpise Banke Slovenije o razvrščanju podjetij v bonitetne razrede. S pomočjo le-te ima banka podatke bonitetnih ocen, primerljive z drugimi bankami v Sloveniji.

Tabela 2: Prevajalna tabela za razvrščanje komitentov

Bonitetna skupina	Razvrstitev dolžnika po kriterijih Banke Slovenije
1 – 5	A
6A	B
6B,7	C
8A	D
8B	E

Vir: Postopek odobravanja naložb, SKB banka d.d., 2001.

Zanimiv podatek, ki sem ga zasledila za leto 2001 (Tabela 3) nam kaže število slovenskih podjetij, ki so razvrščene v posamezne bonitetne razrede in izpostavljenost podjetij v določenem bonitetnem razredu. Kot lahko opazimo, je največja izpostavljenost podjetij v skupini A, kamor spadajo nerizične terjatve bank do podjetij. Slabša kot je bonitetna ocena podjetja oziroma bonitetni razred, v katerega je podjetje uvrščeno, manjša je izpostavljenost bank v mrd SIT.

Tabela 3: Razporeditev podjetij in njihove izpostavljenosti (merjene v mrd SIT) med bonitetne razrede za prvo četrtletje leta 2001

Boniteta	A	B	C	D	E
Izpostavljenost	3,168	461	126	90	134
Število podjetij	28,974	7,788	1,962	1,688	2,361

Vir: Šuler, 2001.

7. ANALIZA KREDITIRANJA V SKB BANKI D.D.

Do nedavnega je bilo kreditiranje ena najpomembnejših bančnih dejavnosti, saj je bankam prinašalo glavno prihodkov. V pogojih popolne likvidnosti subjektov ne bi obstajala nikakršna potreba po kreditih. Takšen svet seveda ne bi bil racionalen, saj je v racionalnem gospodarstvu obstoj finančnih prihrankov nujen; enako velja za prenos teh prihrankov od tistih, ki jih imajo, k tistim, ki jih lahko produktivno porabijo. Tako podjetja, ki prosijo za kredit (finančne prihranke drugih), denar potrebujejo za različne namene. Vsak dani kredit vsebuje večje ali manjše tveganje, kateremu so kreditodajalci nenehno izpostavljeni, zato zahtevajo kreditno analizo, ki bi jo lahko definirali kot ocenitev možnosti in pripravljenosti poravnati odložene plačilne obveznosti.

Kreditna analiza v SKB banki d.d. se opravlja po posameznih poslovnih enotah. »Operativne enote«, »Komericalno bančništvo« in »Kapitalski trgi & Investicijsko bančništvo« so odgovorni za rezultat odločanja o naložbah, »Področje bančne operative« pa za tveganje poravnave. Vsa

omenjena področja odgovorna tudi za morebitne izgube in rezervacije, ki so posledica teh odločitev.

O posameznih transakcijah lahko odločajo operativne enote same (ne da bi se posvetovale s »Področjem tveganj«), če obveznosti komitenta skupno z novo naložbo ne presegajo odobrenega limita.

Postopek odobravanja naložb vsebuje več faz, in sicer:

- pogovor s komitentom;
- pisno ponudbo komitentu z obvestilom o morebitni dopolnitvi dokumentacije;
- sprejem zahtevka in dokumentacije;
- določanje limita zadolžitve pri SKB banki d.d.;
- odločanje;
- sklenitev odobrenega posla oziroma izdelavo obvestila o odobritvi (zavrnitvi) naložbe;
- spremembo kreditnih pogojev;
- oblikovanje kreditnih map;
- črpanje kredita.

Poglejmo si jih podrobneje.

7.1. Pogovor s komitentom

V uvodnem pogovoru komitent predstavi posel oziroma likvidnostne probleme, zaradi katerih želi pri banki najeti kredit, prodati terjatve oziroma pridobiti garancijo.

Bančni delavec komitentu predstavi:

- ponudbo bančnih produktov – pasivnih in aktivnih na tolarskem in deviznem področju;
- pogoje in možnosti pridobitve kredita, garancije, odkupa terjatve, odprtja akreditiva itd.;
- vso potrebno dokumentacijo, ki jo mora komitent dostaviti za obdelavo konkretne vloge.

Informacije, ki jih bančni delavec posreduje komitentu, morajo biti skladne s poslovno politiko banke, ki jo vsebujejo naslednji akti:

- Obrestne mere,
- Cenik storitev banke,
- Pogoji banke za poslovanje s pravnimi osebami,
- Določila o načinih in rokih obračuna obresti, vodenja sredstev in kreditov.

Pri vodenju pogovora s komitentom je pomembno ali se komitent v banki pojavlja prvič in / ali prihaja samo po splošne informacije. Če se komitent v banki pojavlja prvič, mora biti njena razlaga poslovanja in ponudbe financiranja obširnejša.

7.2. Pisna ponudba komitentu z obvestilom o morebitni dopolnitvi dokumentacije

Na vsako vlogo posojilojemalca bančni delavec praviloma izda in pošlje komitentu pisno ponudbo. To napiše na podlagi vloge posojilojemalca, upoštevajoč poslovno politiko banke. Podatki v ponudbi so:

- ime komitenta,
- naslov komitenta,
- ime organizacijske enote v banki,
- datum ponudbe,
- znesek kredita,
- rok vračila,
- način vračila,
- rok črpanja,
- obrestna mera,
- zavarovanje kredita,
- stroški banke,
- ostali pogoji (npr. dokumenti, ki jih mora komitent predložiti pred sklenitvijo pogodbe ali pred črpanjem kredita),
- rok veljavnosti ponudbe.

Če je dokumentacija nepopolna ali neustrezna, bančni delavec hkrati s ponudbo posojilojemalcu posreduje tudi obvestilo o dopolnitvi vloge in / ali dokumentacije.

7.3. Sprejem zahtevka in dokumentacije

Komitent mora osebno ali po pošti dostaviti zahtevek za odobritev naložbe skupaj z ustrežno dokumentacijo.

7.3.1. Pregled temeljnih dokumentov za kreditiranje pravne osebe z banko

Komitent osebno ali po pošti dostavi pisni zahtevek za odobritev naložbe: za kratkoročni ali dolgoročni kredit, garancijo ali odkup terjatev, skupaj z ustrežno dokumentacijo. Predloženo dokumentacijo bančni delavec pregleda in ugotovi njeno ustreznost. Dokumentacijo, ki je potrebna za odobritev naložbe, sestavljajo:

- pisni zahtevek za odobritev naložbe, z opisom posla, višino naložbe, rokom in načinom vračila, namenom porabe in načinom zavarovanja;
- fotokopija dokumentacije o registraciji podjetja (zadnji izpis iz registra);
- akt o ustanovitvi podjetja;
- fotokopija kartona deponiranih podpisov pri Agenciji Republike Slovenije za plačilni promet;

- šifra dejavnosti in matična številka (obvestilo Statističnega urada Republike Slovenije o razvrstitvi po dejavnostih).

Bančni delavec nato skupaj z ustreznimi službami v banki ugotovi boniteto komitenta. Od te je odvisno, ali mu bo banka odobrila zahtevek ali ne.

Poleg tega bančni uslužbenec poskrbi za pridobitev drugih dokumentov; to so:

- izpolnjen vprašalnik »Podjetje se predstavi«,
- zaključni račun za preteklo leto, in sicer:
- bilanca stanja,
- bilanca uspeha,
- izkaz delitve dobička ali kritje izgube,
- tekoči podatki o poslovanju podjetja,
- predviden finančni tok komitenta za tekoče leto,
- druge informacije o poslovanju podjetja.

Vse našteve dokumente mora obdelati tudi bonitetna služba v banki, da bi bonitetno mnenje. Banka razvršča komitente v bonitetne razrede: 1 - 5, 6A, 6B, 7, 8A in 8B. Najboljši bonitetni razred je 1, najslabši 8B, povprečni razred pa 6A.

Na določitev bonitetnega razreda podjetja vplivajo predvsem finančni podatki o poslovanju in ugotovljeni finančni kazalniki v panogi. Ustrezna strokovna služba v banki je zato izdelala interno metodologijo za ugotavljanje bonitete¹³, ki jo priznavajo tudi zunanji revizorji in Banka Slovenije.

7.4. Limit zadolžitve pri SKB banki d.d.

Limit zadolžitve pri banki je najvišji možni obseg izpostavljenosti banke do posojilojemalca in velja eno leto. Najvišji možni obseg izpostavljenosti banke (limita) pripravi strokovna služba bonitete, potrdi pa ga »Kreditni odbor« banke. Možna so tudi odstopanja (povečanje), vendar mora bančni uslužbenec utemeljiti razlog spremembe. Na višino limita vpliva obseg poslovnega sodelovanja z banko (% vključenosti vpoglednih sredstev). Kot primer naj navedem, da je limit za kratkoročne naložbe pri SKB banki d.d. v višini od 1 do 3 realizacij posla, seveda v odvisnosti od panoge in bonitete podjetja.

7.5. Odločanje

»Področje tveganj« je odgovorno za izdelavo ocene kreditnih predlogov, ki jih predložijo operativne enote s priporočilom ali sklepom (odvisno od skupne izpostavljenosti do komitenta, kot je podrobneje navedeno v naslednjem odstavku).

¹³Glej poglavje 5, Tabela 1: Bonitetne skupine po metodologiji SKB banke d.d.

Znesek, za katerega velja posamezno pooblastilo za odločanje, je sestavljen iz:

- skupnega zneska (okvirnih) kreditov ne glede na zavarovanje;
- skupnega zneska (okvirnih) kreditov matičnemu podjetju in z njim povezanim družbam;
- skupnega zneska (okvirnih) kreditov, odobrenega s strani Société Générale, ki se tudi upošteva; o posojilnih aranžmajih odvisnim podjetjem velikih multinacionalk odloča banka Société Générale Pariz;
- kreditnega ekvivalenta izvedenih finančnih instrumentov (terminski posli) v protivrednosti, ki se izračuna upošteva tekoče povprečno tveganje (current average risk) ali s ponderiranjem v skladu z metodologijo Société Générale.

Odločanje o kreditih v poslovnih enotah poteka na dveh ravneh. Na prvi lahko direktor poslovne enote v skladu s pooblastili Uprave odloča o kratkoročnih naložbah do 0,2 milijona evrov, na drugi pa do 0,1 milijona evrov pravnim osebam z boniteto od 1 do 4¹⁴. Direktor poslovne enote lahko odloča do treh limitov, potem ko od »Področja tveganj« pridobi razpored komitenta v bonitetni razred. Za čas svoje odsotnosti lahko direktor imenuje dva poobla enca, ki smeta odločati samo skupaj.

Naložbe, ki presegajo zgoraj navedene limite in znašajo do 0,5 milijona evrov (prva raven) in do 0,3 milijona evrov (druga raven), morata odobriti »Področje tveganj« in direktor poslovne enote.

Pri naložbah od 0,5 milijona evrov (prva raven) in 0,3 milijona evrov (druga raven) do 1,5 milijona evrov morata kreditni predlog odobriti izvršni direktor sektorja »Prebivalstvo in komercialno bančništvo« (PKB) ali sektor »Kapitalski trgi & Investicijsko bančništvo« (KIB) in »Področje tveganj«.

Kreditne predloge za naložbe, višje od 1,5 milijona evrov, morata odobriti po en član »Uprave« in »Področja tveganj«. Izjemoma morata kreditni predlog odobriti dva člana Uprave,  e izvršna direktorja PKB in KIB zahtevata presojo zaradi negativnega mnenja »Področja tveganj«.

Pri naložbah preko 3 milijonov evrov je obvezno pridobiti soglasje banke Société Générale Pariz.

7.5.1. Izdelava predloga sklepa za odločanje

Kreditni predlog vsebuje:

- opis naložbe,
- podatke o posojilojemalcu,
- finančne izkaze in finančno analizo,
- oceno tveganja.

Kadar izpostavljenost do posojilojemalca presega 0,5 milijona evrov, mora kreditni odbor pripraviti povzetek v angleškem jeziku; ta povzetek je namenjen višjim ravnem odločanja.

¹⁴v skladu z metodologijo Société Générale (glej poglavje 5, Tabela 1: Bonitetne skupine po metodologiji SKB banke d.d.)

Priprava kreditnega predloga:

- »Področje tveganj« predloži direktorju poslovne enote oceno tveganja za kreditne predloge v okviru pooblastil direktorjev poslovnih enot.
- Kreditni predlogi za naložbe, ki niso v okviru pooblastil direktorja poslovne enote, vsebujejo nazornejše podatke o tveganju. Predlog se posreduje »Področju tveganj« in to o njem odloča. Če »Področje tveganj« predlog zavrne, mora podati ustrezno obrazložitev.
- Kreditne predloge, ki jih odobri »Uprava« banke, vendar presegajo njena pooblastila o odločanju glede na zgoraj navedena pravila SKB banke d.d., je potrebno posredovati banki Société Générale v Pariz. Z navedeno banko lahko komunicira le »Področje tveganj«, ko gre za kreditne predloge in spremljavo tveganj.
- Navedena veljavnost odobritve limita ponavadi znaša eno leto za kratkoročne naložbe, medtem ko lahko pri občutljivih naložbah traja manj, pri dolgoročnih naložbah pa je enaka trajanju kreditne pogodbe.

Ocena tveganja:

- Analiza naložbe vključuje področja odnosa s posojilojemalcem, namena naložbe, dosedanjega poslovanja komitenta, finančne analize in končnega mnenja o odobritvi oziroma zavrnitvi kreditiranja.
- Podatke o odnosu komitenta z banko posredujejo operativne enote. Med te podatke sodijo pomembnejše informacije o odnosu med posojilojemalcem in SKB banko d.d., kot so:
 - donosnost računov oziroma poslov s komitentom,
 - ostali podrobni podatki o računih, odprtih pri SKB banki d.d.,
 - bančni produkti, ki jih komitent uporablja.
- »Področje tveganja« je zadolženo za posredovanje podatkov o dosedanjem poslovanju posojilojemalca z banko oziroma za izdelavo finančne analize, v katero sodijo:
 - poslovni rezultati,
 - plačila in izvenbilančne postavke,
 - finančni tok ali finančna struktura,
 - likvidnost,
 - obratni kapital,
 - dnevi pretvorbe denarnih sredstev.

»Področje tveganj« poda tudi mnenje o tveganju posojilojemalca in tveganju naložbe ter predstavi elemente, ki lahko spremenijo mnenje o naložbi.

7.6. Sklenitev odobrenega posla oziroma izdelava obvestila o odobritvi (zavrnitvi) naložbe

Odločitev o predlaganih naložbah je lahko pozitivna ali negativna ali pa je odobrena ob izpolnitvi dodatnih pogojev.

V primeru negativnega sklepa napiše bančni delavec obvestilo o zavrnitvi vloge (vpiše raven odločanja) z morebitno strokovno utemeljeno obrazložitvijo, ki pa ni nujna. Obvestilo o zavrnitvi napiše v dveh izvodih, eden je namenjen komitentu, drugi se shrani v kreditno mapo.

V primeru pozitivne rešitve vloge napiše bančni delavec sklep o odobritvi naložbe pri čemer vpiše tudi raven odločanja.

Sklep vsebuje vse pogoje, pod katerimi je kredit odobren: znesek, obrestno mero, ohranitev realne vrednosti glavnice, rok vračila kredita, rok porabe kredita, zavarovanje kredita, nadomestila, način vračila kredita, morebitne druge pogoje, veljavnost sklepa.

Po odobritvi kredita je potreben takojšnji vnos podatkov v računalniško bazo SKB banke d.d. zaradi ažurnosti podatkov.

Hkrati s sklepom bančni delavec pripravi ustrezno pogodbo. Po sprejemu podpisane pogodbe in dokumentacije bančni delavec, ki posel vodi, pregleda:

- ali dokumentacija ustreza zahtevam,
- ali so izpolnjeni vsi pogoji iz odobrenega sklepa,
- ali so pogodbo, akceptne naloge in menice podpisali pooblaščenim podpisniki komitenta.

Če komitent ni izpolnil vseh zahtevanih pogojev za podpis pogodbe, se mu pošlje obvestilo za izpolnitev pogojev. Če so izpolnjeni vsi pogoji in je predložena zahtevana dokumentacija, pogodbo in njene sestavne dele podpišejo osebe, ki jih je pooblastila banka.

7.7. Sprememba kreditnih pogojev

Če v času, določenem za porabo kredita, le-ta ne bo v celoti porabljen, lahko posojilojemalec prosi za podaljšanje roka porabe in / ali za podaljšanje roka vračila. Bančni delavec analizira utemeljitve za spremembo navedenih ali morebitnih drugih kreditnih pogojev, podanih v vlogi posojilojemalca, in pripravi predlog za spremembo kreditnih pogojev ter kasneje, če je predlog sprejet, še aneks k pogodbi.

7.8. Oblikovanje kreditnih map

Ko je posel sklenjen, je potrebno zbrati vso dokumentacijo v kreditni mapo posojilojemalca.

Skrbnik podjetja, ki odobrava naložbo, vodi za vsakega posojilojemalca kreditno mapo, ki vsebuje podatke o komitentu v splošnem in posebnem delu.

Splošni del kreditne mape uredi skrbnik ob prvem sklenjenem poslu s komitentom in / ali ob spremembi statusa, odgovornih oseb ali dejavnosti podjetja. Vanj je potrebno redno vlagati računovodske izkaze posojilojemalca. Z vidika finančnih podatkov se mora splošni del kreditne mape ažurirati najmanj enkrat na dve leti za komitenta z aktivnimi (nezaključenimi) posli

(Interna gradiva SKB banke d.d., 2002). Posebni del kreditne mape uredi skrbnik za vsak posel posebej, takoj po posredovani pogodbi komitenta.

Podatki splošnega dela kreditne mape vsebuje sledeče podatke:

a) *Obrazec »Splošna mapa komitenta« z vsemi ažurno izpolnjenimi podatki o komitentu in seznamom dokumentacije.*

Na ovitek mape se zaradi večje preglednost navede:

- ime,
- sedež,
- ime kontaktne osebe,
- številko telefona in faxes,
- matično številko,
- šifro dejavnosti,
- številko osebnega (prej žiro) računa.

b) *»Popisni list dokumentacije komitenta« za podjetja*

To je kontrolni list za dokumentacijo in celoten postopek pri odpiranju in ažuriranju komitenta ter pri odpiranju in spremembah tolarskega in deviznega transakcijskega računa, Poslovnega SKB NET-a in pri uporabi dnevno-nočnega trezorja (DNT). Prav tako se v tem delu vodi obrazec »Vnos matičnih podatkov o komitentu«, ki se ga uporabi pri otvoritvi registriranega podjetja kot komitenta pri SKB banki d.d., pri otvoritvi na novo nastalega podjetja kot komitenta in pri ažuriranju matičnih podatkov o podjetju. »Dodelitev skrbništva komitentu« je obrazec, ki se ga izpolni ob vsaki novi dodelitvi komitentu ali drugi spremembi. »Pooblastilo za opravljanje transakcij z banko« je obrazec za identifikacijo pravne osebe, njenega zastopnika oziroma od njega pooblaščenca osebe v skladu z Zakonom o preprečevanju pranja denarja. Identifikacija pomeni vpogled v uradne osebne dokumente stranke ter izpolnitev in podpis navedenega obrazca s strani zastopnika oziroma od njega pooblaščenca osebe. Elementi identifikacije so:

- originalna ali overjena dokumentacija iz sodnega ali drugega javnega registra, ki ni starejša od treh mesecev;
- statistični obrazec »Identifikacija in razvrstitev po dejavnosti«;
- osebni dokument zastopnika podjetja ter potrdilo o davčni številki;
- osebni dokument pooblaščenca pravne osebe, kadar posluje v imenu pravne osebe, ter potrdilo o davčni številki.

c) *Dokumentacija o boniteti posojilojemalca.*

d) *Dokumentacija o limitu zadolžitve komitenta.*

e) *Zapisniki sestankov, ki jih ima skrbnik s posojilojemalcem.*

f) *Vprašalnik »Podjetje se predstavi«, ki ga je potrebno ažurirati ob vsaki večji spremembi podatkov o komitentu po oceni skrbnika oziroma najmanj enkrat na dve leti za komitente z aktivnimi posli. Tuja podjetja tega vprašalnika ne izpolnjujejo.*

g) *Dokumentacija o finančnem položaju komitenta.*

h) *Dokumentacijo o registraciji komitenta:*

- akt o ustanovitvi podjetja,
- izpis iz sodnega registra,
- karton deponiranih podpisov pri Agenciji RS za plačilni promet,
- potrdilo DURS o davčni številki,
- statistični obrazec »Identifikacija in razvrstitev po dejavnosti«.

i) *Dokumentacija, potrebna za transakcijski račun, Poslovni SKB NET in DNT.*

j) *Ostala dokumentacija (propagandni material in dokumentacija, ki je ni možno razvrstiti v nobeno izmed zgoraj naštetih kategorij).*

Posebni del kreditne mape vsebuje po kronološkem zaporedju nastajanja vse podatke in dokumentacijo, ki se nanaša na posamezno terjatev do dolžnika (kredit, garancijo, odkup terjatev itd.). Sestavni deli posebnega dela kreditne mape so (Interna gradiva SKB banke d.d., 2002):

a) *Obrazec »Kreditna mapa – Posebni del« z ustrezno in ažurno izpolnjenimi podatki o naložbi ter vsebini posebnega dela kreditne mape. Obrazec vsebuje tudi Izjavo o opravljeni kontroli dokumentacije pred izvedbo najave črpanja kredita za odkup terjatev oziroma pred izdajo garancije.*

b) *Dokumentacija za odobritev in spremembo pogojev naložbe:*

- vloga kreditojemalca in spremljajoča dokumentacija (investicijski program, namenska dokumentacija) ali vloga prosilca garancije in spremljajoča dokumentacija;
- potrdilo o plačanih davkih in prispevkih od pristojne izpostave DURS za samostojne podjetnike;
- ocena investicijskega programa za dolgoročne kredite, ki jo izdelata Sektor ekonomskega svetovanja;
- obrazec »Podatki o tekočem poslovanju komitenta«; ta ne velja za kredite tujim pravnim osebam;
- obrazec »Plan prilivov in odlivov« za obdobje kreditiranja v primeru kratkoročnega kredita;
- podpisan in potrjen predlog za odobritev bančne naložbe z obrazložitvijo;
- sklep o odobritvi naložbe oziroma obvestilo o zavrnitvi / pogojni odobritvi naložbe;
- podpisana pogodba o naložbi banke;
- izjava o kompenzaciji;
- obračuni nadomestil (nadomestila za sklenitev in vodenje posla, za sklenitev in rezervacijo sredstev, provizija za izdajo garancije...);

- vloga kreditojemalca za spremembo pogojev naložbe, predlog sklepa za odobritev spremembe pogojev, sklep o odobritvi spremembe pogojev oziroma obvestilo o zavrnitvi / pogojni odobritvi spremenjenih pogojev naložbe, aneks k osnovni pogodbi med prosilcem in upravičencem garancije, podpisan dodatek k pogodbi o naložbi, obračuni nadomestil za sklenitev dodatka k pogodbi o naložbi in ostala dokumentacija, povezana s spremembo pogojev naložbe;
- morebitna dodatna dokumentacija.

c) Dokumentacija, ki se nanaša na zavarovanje naložbe:

- z menicami ali avaliranimi menicami:
 - menična izjava;
- z akceptnimi nalogi:
 - pooblastilo za izpolnitev akceptnih nalogov;
- pri zavarovalnici:
 - zavarovalna polica;
- z asignacijo zavarovanj pri Slovenski izvozni družbi:
 - kopija zavarovalne police v korist SKB banke d.d.;
 - asignacija zavarovalne police;
- z odstopom terjatev v zavarovanje do domačih pravnih oseb:
 - pogodba o odstopu terjatev v zavarovanje in vsi morebitni dodatki v primeru nadomeščanja terjatev z novimi;
- z odstopom terjatev v zavarovanje iz naslova poslov s tujino:
 - pogodba o odstopu terjatev v zavarovanje iz naslova poslov s tujino;
 - ECL, če je izvoz izvršen;
 - kopija SWIFT sporočila¹⁵;
- z zastavo vrednostnih papirjev:
 - pogodba o zastavi vrednostnih papirjev v zavarovanje in depotno potrdilo;
 - potrdilo o lastništvu vrste in števila vrednostnih papirjev, ki ga izda KDD in ne sme biti starejše od 3 dni ali potrdilo o vpisanih blagajniških zapisih;
 - potrdilo o izbrisu zastavne pravice, ki ga izda KDD;
- z bančno vlogo (depozitom):
 - pogodba o zastavi depozita v zavarovanje;
- z bančno garancijo ali kontragarancijo banke in / ali druge finančne institucije:
 - kopija pogodbe o izdaji garancije ali kontragarancije s kopijo garancije ali kontragarancije;

¹⁵izvozni akreditiv MT 700

- boniteta tuje banke;
- mnenje pravnika v Sektorju za mednarodno poslovanje o ustreznosti in primernosti garancije oziroma kontragarancije tuje banke za zavarovanje konkretne naložbe;
- s poroštvom pravne osebe:
 - poroštvna pogodba;
 - dokumentacija v zvezi z registracijo;
 - menična izjava in pooblastilo za izpolnitev akceptnih nalogov;
 - dokumentacija o finančnem položaju poroka;
- s poroštvom fizične osebe:
 - poroštvna izjava fizične osebe, overjena pri notarju;
 - dokazilo o premoženju poroka;
- s poroštvom države:
 - poroštvna ali garancijska pogodba s kopijo garancije;
- z odstopom police življenjskega zavarovanja:
 - vinkulacija police življenjskega zavarovanja v korist SKB banke d.d.;
 - fotokopija police življenjskega zavarovanja;
- z zastavo nepremičnin, ki so vpisane v zemljiški knjigi:
 - zemljiško-knjižni izpisek, ki ne sme biti starejši od 7 dni od predložitve vloge, iz katerega sta razvidni lastništvo komitenta na nepremičnini in dosedanja neobremenjenost nepremičnine s hipoteko;
 - kopija katastrskega načrta;
 - posestni list;
 - cenitveno poročilo sodno zapriseženega cenilca;
 - cenitveno mnenje strokovne službe SKB o cenitvi;
 - notarski zapis sporazuma o zavarovanju denarne terjatve s potrdilom sodišča o prejetem predlogu za izdajo sklepa o zavarovanju;
 - pravnomočen sklep sodišča o vknjižbi zastavne pravice na nepremičnini;
 - zemljiškooknjižni izpisek po opravljeni vknjižbi zastavne pravice;
 - fotokopija notarsko overjene izbrisne pobotnice (po poravnavi vseh obveznosti);
- z zastavo nepremičnin, ki niso vpisane v zemljiški knjigi, in premičnin:
 - notarsko overjena kupoprodajna pogodba o (ne)premičnini, ki se zastavlja kot dokaz lastništva;
 - seznam specificiranih premičnin;
 - cenitev (ne)premičnine;
 - cenitveno mnenje strokovne službe SKB o cenitvi;
 - notarski zapis sporazuma o zavarovanju denarne terjatve z zastavno pravico;
 - predlog za zavarovanje denarne terjatve s potrdilom sodišča o prejetem predlogu za izdajo sklepa o zavarovanju;

- pravnomočen sklep sodišča o rubežu premoženja oziroma nepremičnine, ki ni vpisana v zemljiški knjigi;
 - originalna kupoprodajna pogodba z zaznamkom o ustanovitvi zastavne pravice;
 - fotokopija notarsko overjene izbrisne pobotnice (po poravnavi vseh obveznosti);
- zastava nepremičnin, ki so vpisane v zemljiški knjigi v tujini:
 - dokaz o lastništvu nepremičnine;
 - zemljiškoknjižni izpisek, ki ni starejši od 14 dni;
 - točen opis in cenitev nepremičnine s strani tujega cenilca;
 - cenitveno poročilo SKB cenilca;
 - zavarovalna polica za nepremičnino, ki se zastavlja;
 - pravnomočen sklep tujega sodišča oziroma drugega pooblaščenega organa po veljavni zakonodaji posamezne tuje države o ustanovitvi zastavne pravice na nepremičnini v korist SKB banke d.d.;
 - ostala zavarovanja (zastava plemenitih kovin, bankovcev in kovancev, zavarovanje z odstopom kapitalskega deleža ipd.).

d) Dokumentacija o izterjavi naložbe dolžnikov iz naslova posla in dolžnikov iz naslova zavarovanj:

- prvi opomin,
- drugi opomin,
- opomin pred tožbo,
- obvestilo o vnovčitvi akceptnega naloga,
- obvestilo o vnovčitvi menice,
- obvestilo o pobotu s sredstvi na transakcijskem računu,
- obvestilo dolžniku iz zavarovanja o zapadlih neplačanih obveznostih,
- obvestilo o odpovedi pogodbe,
- nalog o odstopu naložbe v izterjavo Pravni pisarni,
- nalog o odstopu naložbe v izterjavo Službi za reševanje problematičnih naložb,
- druga dokumentacija po potrebi.

e) Druga dokumentacija

Glede na podatke, ki sem jih pridobila v pogovorih z uslužbenci nekaterih slovenskih bank, naj bi bil postopek analize kreditiranja bolj ali manj podoben kreditiranju v SKB banki d.d., ki sem ga predstavila v tem poglavju. Postopek je drugačen le v nekaj za banko specifičnih zahtevah, ki jih pričakuje od posojilojemalca.

Teoretični del s temo bančnega kreditiranja naj v zadnjem delu diplomske naloge zaključim z nekaj praktičnimi primeri kreditiranja in s kreditno analizo v SKB banki d.d.

8. OBSEG IN STRUKTURA BANČNIH KREDITOV

Kredite bank gospodarstvu lahko prikažemo z različnih vidikov. Z vidika ročnosti jih razdelimo na dolgoročne in kratkoročne. Dolgoročni krediti se dajejo za osnovna in obratna sredstva, kratkoročni krediti pa predvsem za obratna sredstva.

V opazovanem obdobju se je delež kratkoročnih in dolgoročnih kreditov v skupni vrednosti kreditov gospodarstvu spreminjal. Stanje kreditov je bilo ob koncu decembra 1999 za 9,1% višje kot v decembru 1998 (glej Tabela 5). V strukturi celotnih posojil je delež posojil gospodarstvu padel s 60,3% na 53,1%. Do manjšega obsega kreditiranja gospodarstva s strani domačih bank je prišlo predvsem zaradi ugodnejših pogojev zadolževanja podjetij na tujih trgih pa tudi zaradi zmanjšanja kreditnega potenciala domačih bank.

Tabela 4: Obseg kratkoročnih in dolgoročnih tolarskih kreditov v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002 v mio SIT in v %

Datum	Kratkoročni krediti	Delež krat. kreditov v %	Dolgoročni krediti	Delež dolg. kreditov v %	SKUPAJ	Verižni indeks
31.12.1998	301.985	52,58	272.305	47,42	574.290	
31.12.1999	354.692	56,60	272.012	43,40	626.704	109,1
31.12.2000	430.644	59,53	292.729	40,47	723.373	115,4
31.12.2001	513.927	59,52	349.541	40,48	863.468	137,8
31.12.2002	507.295	58,25	363.555	41,75	870.850	100,9

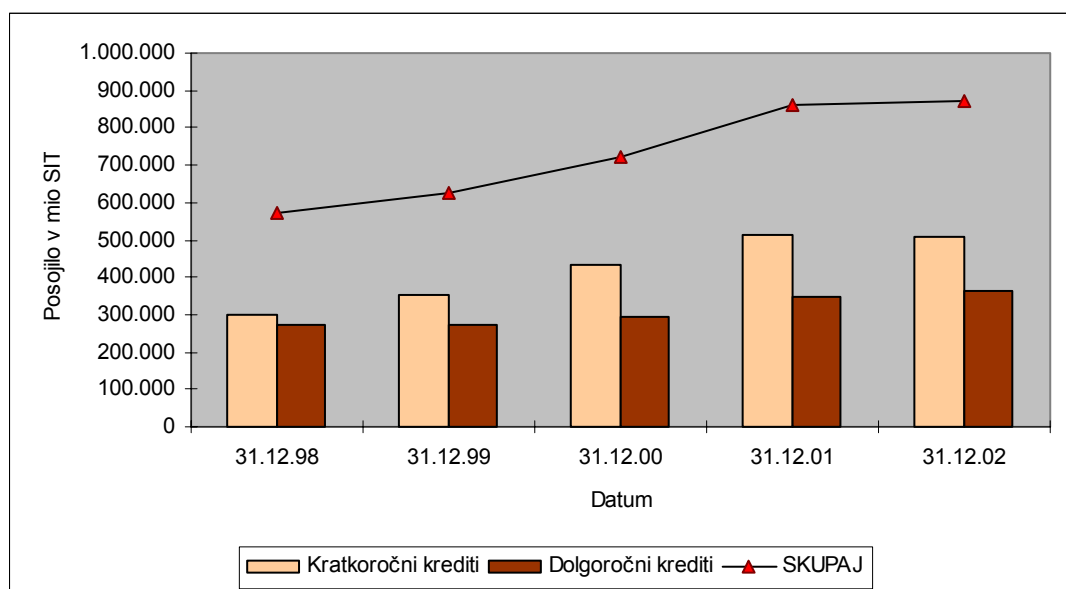
Vir: Bilten Banke Slovenije, januar 2003.

V letu 2000 je bilo opaziti visoko rast kratkoročnih kreditov gospodarstvu v strukturi celotnih posojil. Celotna posojila so se povečala za 15,4% glede na predhodno obdobje. Na splošno je bilo poslovanje bank v slovenskem okolju precej boljše kot v letu 1999, saj je bil dobiček bank v povprečju za dve tretjini višji kot v letu 1999. Prav tako so se povečale vloge in posojila gospodarstvu, celotna bilančna vsota bančnega sistema pa se je v letu 2000 nominalno povečala za 19,6%. V letu 2001 je prišlo do upada investicijske porabe s strani gospodarstva, kar se je odražalo tudi v gospodarski rasti; ta je bila 3%. Slovenski bančni prostor so zaznamovale nekatere lastniške spremembe slovenskih bank. Tako se je na eni strani povečala koncentracija v slovenskem bančnem prostoru, okrepila pa se je tudi mednarodna konkurenca. Med letom so banke poslovale v pogojih dobre likvidnosti. Na poslovne rezultate bank je ugodno vplivala dobra likvidnost kapitalskega trga. Tudi v tem letu so se povečala posojila gospodarstvu, in sicer za dobrih 37,8% glede na leto poprej. V letu 2002 se je zmerena gospodarska rast nadaljevala. Slovenske banke so v letu 2002 dosegle boljše rezultate kot v letu 2001. Bančna vsota v letu 2002 je porasla za 14,7% v primerjavi s predhodnim letom, kreditiranje pa se je v letu 2002

zmanjšalo. Največji delež v strukturi kreditov gospodarstvu po ročnosti so še vedno zavzemali kratkoročni krediti, in sicer 58,3% (Ekonomsko ogledalo, 2/2000).

Slovenski bančni prostor so v letu 2002 zaznamovale številne spremembe. Visoka stopnja koncentracije bančnega sistema se je v tem letu nadaljevala. Okrepila se je prisotnost tujih bank, prišlo pa je tudi do združevanja domačih bank. S 1. januarjem 2002 so stopili v veljavo novi Slovenski računovodski standardi, ki so imeli precejšen vpliv na računovodske izkaze vseh slovenskih bank. Prav tako se mi zdi pomemben tudi podatek, da je večina bank s 1. julijem 2002 ukinila indeksacijo z obrestno mero TOM za kratkoročne kredite in depozite, banke pa so prešle s konformnega obračunavanja obresti na linearni način.

Slika 2: Obseg kratkoročnih in dolgoročnih tolarskih kreditov gospodarstvu v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002

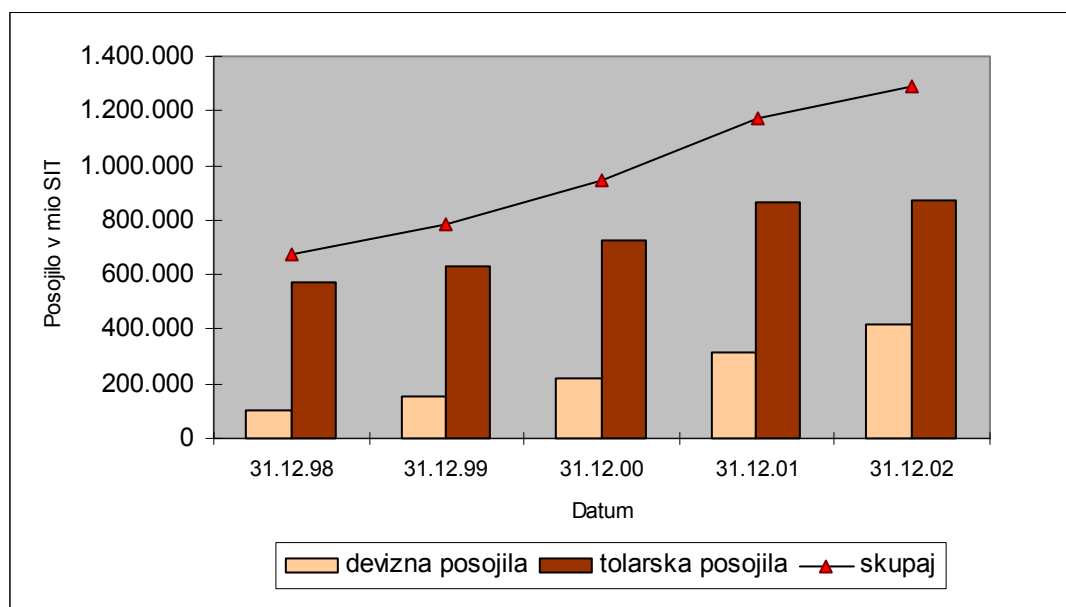

Vir: Bilten Banke Slovenije, januar 2003.

Na Sliki 3 prikazujem delitev kreditov gospodarstvu na tolarske in devizne kredite. Na začetku preučevanega obdobja je bil obseg deviznih posojil gospodarstvu zelo majhen v primerjavi s tolarskimi posojili, saj so devizna posojila v letu 1998 znašala le 100.320 mio SIT, medtem ko je bila vrednost tolarskih posojil gospodarstvu za 5,7 krat večja od vrednosti deviznih posojil.

Skozi preučevano obdobje se je nato vrednost deviznih posojil relativno povečevala in v letu 2002 dosegla vrednost 418.336 mio SIT, kar je predstavljalo le za 2,1 krat manjšo vrednost v primerjavi s tolarskimi posojili oziroma je delež deviznih kreditov med celotnimi krediti gospodarstvu dosegel 32,5%, delež tolarskih posojil gospodarstvu pa je znašal 67,5%.

Slika 3: Obseg tolarskih in deviznih kreditov gospodarstvu v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.200

Vir: Bilten Banke Slovenije, januar 2003.

Glede na strukturo izdanih kreditov gospodarstvu po bankah, kot je razvidno iz Tabele 6, je bila 31.12.2001 na prvem mestu Nova Ljubljanska banka d.d. s 33,5% deležem. Sledijo ji NKBM d.d. z 10,5%, SKB banka d.d. z 9%, Abanka d.d. z 8%, Banka Koper d.d. s 6,2% deležem itd.

Tabela 5: Krediti slovenskih bank strankam, ki niso banke, na dan 31.12.2001 v tisoč SIT

Banka	Kredit	Delež v %
Nova Ljubljanska banka d.d.	636.659.851	33,585%
Nova Kreditna banka Maribor d.d., Maribor	199.481.155	10,523%
SKB banka d. d., Ljubljana	170.559.459	8,997%
Abanka d.d., Ljubljana	143.613.334	7,576%
Banka Celje d.d., Celje	128.120.718	6,759%
Banka Koper d.d., Koper	118.473.410	6,250%
Gorenjska banka d.d., Kranj	97.481.538	5,142%
Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana	76.275.554	4,024%
Krekova banka d.d., Maribor	41.811.061	2,206%
Probanka d. d., Maribor	38.064.790	2,008%
Banka Vipava d.d., Nova Gorica	33.183.827	1,751%
Slovenska zadružna kmetijska banka d. d., Ljubljana	27.174.408	1,434%
Poštna banka Slovenije d.d.	27.138.669	1,432%
Banka Domžale d.d.	26.663.041	1,407%
Koroška banka d. d., Slovenj Gradec	24.485.271	1,292%
Hypo Alpe - Adria - bank d.d.	24.272.493	1,280%
Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana	22.231.915	1,173%
Volksbank – Ljudska banka d.d., Ljubljana	21.128.222	1,115%
Banka Zasavje d.d., Trbovlje	19.925.364	1,051%
Factor banka d.d., Ljubljana	18.907.098	0,997%

Vir: Finančni izkazi poslovanja bank v letu 2001, Združenje bank Slovenije, 2001.

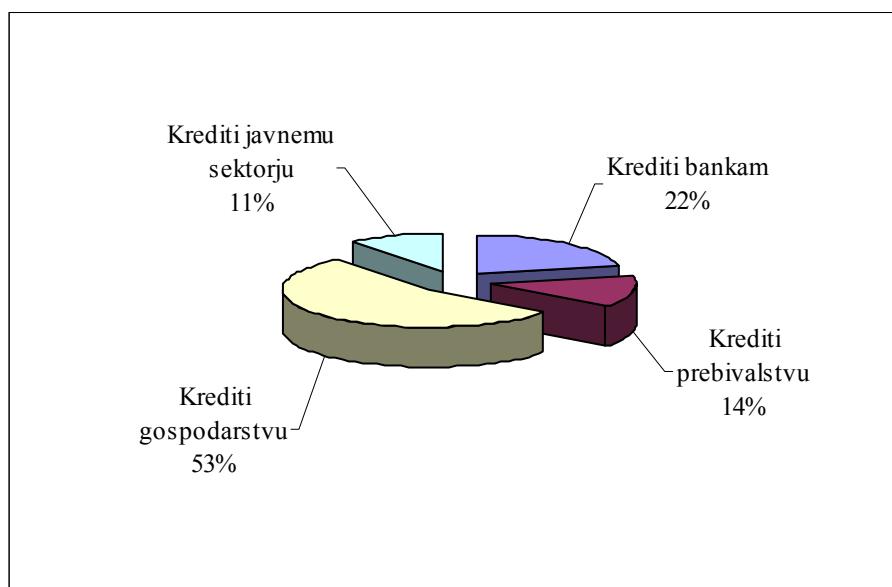
V nadaljevanju sem pripravila analizo bančnega kreditiranja gospodarstva s strani SKB banke d.d. Zanimivo se mi zdi, da je kljub združitvi banke s francosko banko Société Générale in menjavi vodstva SKB banka d.d. v letih svojega poslovanja ohranjala enotno politiko kreditiranja. Le-ta se po združitvi ni bistveno spreminjala.

8.1. Analiza kreditne dejavnosti v SKB banki d.d. v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002¹⁶

Gledano na splošno se krediti, ki jih odobravajo banke, delijo na kredite bankam ter na kredite strankam, ki niso banke. Med kredite strankam, ki niso banke, pa spadajo krediti prebivalstvu, krediti gospodarstvu, krediti javnemu sektorju ter ostali krediti. Na sliki 1 je razvidno, da so 31.12.2002 v kreditnem portfelju SKB banke d.d. največji delež zavzemali krediti gospodarstvu s 53%, na drugem mestu so krediti bankam z 22% deležem, sledijo krediti prebivalstvu s 14% in javnemu sektorju z 11%.

¹⁶V času pisanja diplomskega dela podatki za leto 2003 še niso bili na razpolago.

Slika 4: Deleži v kreditnem portfelju SKB banke d.d. z dne 31.12.2002

Vir: Letno poročilo SKB banke d.d. Ljubljana, 2002.

Moje diplomsko delo obravnava bančno kreditiranje gospodarstva, zato sem se pri analizi kreditne dejavnosti v SKB banki d.d. osredotočila predvsem na te kredite.

Tabela 6: Ključni finančni kazalci v bilanci stanja SKB banke d.d. v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002 v tisoč SIT

	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002
Skupaj aktiva	289.553.308	314.303.942	326.245.590	367.826.810	361.527.028
Krediti	200.946.662	203.359.635	207.815.796	199.468.531	218.430.868
Naložbe v VP	38.247.524	48.081.830	52.961.603	100.143.255	90.518.506
Skupaj pasiva	318.319.169	339.105.365	353.380.172	396.309.984	390.069.035
Depoziti	230.918.103	254.903.866	254.758.689	303.108.197	296.980.655
Kapital	28.765.861	24.801.423	27.134.583	28.483.173	28.542.007

Vir: Letna poročila SKB banke d.d., Ljubljana od leta 1998 do leta 2002¹⁷.

Iz prikaza ključnih kazalcev v bilanci stanja SKB banke d.d. med 31.12.1998 in 31.12.2002 je razvidno, da je vrednost celotne aktive banke nihala. Največja sprememba je opazna v letu 2001. To leto je bilo za SKB banko d.d. prelomno. Po uspešno zaključenih javnih ponudbah 20. aprila 2001 je francoska bančna skupina Société Générale postala 96,7% lastnica SKB banke. Po prevzemu je sledila pripojitev hčerinske banke Société Générale v Ljubljani, Banke Société Générale Ljubljana k SKB banki; ki je bila zaključena 1. oktobra 2001. Ko je SKB banka d.d. prešla v last

¹⁷Podatki temeljijo na konsolidirani bilanci stanja (Kavčič, et al., 1999, str. 306 - 324).

skupine Société Générale, je bila v banki uvedena nova organizacijska struktura z novimi pravili in postopki odobravanja naložb, upravljanja s problematičnimi naložbami in postopki odločanja.

Tabela 7: Delež celotnih kreditov in kreditov podjetjem v aktivih SKB banke d.d. v obdobju od 31.12.1998 do 31.12.2002 v mio SIT in v %

	31.12.98	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02
Skupaj aktiva	289.553	314.304	326.246	367.827	361.527
Skupaj krediti	200.947	203.360	207.816	199.469	218.431
Delež kreditov v sredstvih v %	69,4	64,7	63,4	54,2	60,4
Kreditni podjetjem	125.947	123.066	119.121	135.576	137.116
Delež kreditov podj. v sredstvih v %	43,5	39,2	36,5	36,9	37,9

Vir: Letna poročila SKB banke d.d., Ljubljana od leta 1998 do 2002.

Kreditni predstavljajo velik del bančne aktive.  e pogledamo Tabelo 3, vidimo, da se je njihov obseg po 31.12.1998, ko je celotna vrednost posojil banke znašala kar 200.947 mio SIT oziroma 69,4% celotne aktive banke, zaradi zelo restriktivne kreditne politike banke zmanjšal. Kljub temu pa se njihov delež v bančni aktivih v odobranem obdobju ni spustil pod 54%.

Posojila pravnim osebam so se v letu 1998 v banki povečala glede na prejsnje leto. Porast je bil realiziran predvsem zahvaljujoč rasti kratkoročnih deviznih posojil, ki so bila za posojilojemalce zaradi hitrejs e rasti domače inflacije v primerjavi z deviznimi tečaji občutno cenejša od tolarских. Na področju tolarskega kreditiranja je banka povečala predvsem obseg kratkoročnih tolarских kreditov. Pri usmerjanju posojil je sodelovala tudi z raznimi državnimi institucijami, in sicer s Skladom za razvoj malega gospodarstva pri dolgoročnem financiranju malega gospodarstva, s Slovensko izvozno družbo pri refinanciranju posojil za izvoznike, v okviru konzorcija bank pa je sklenila tudi dogovor o dolgoročnem kreditiranju Slovenskih železnic za nakup vlakov. V tem letu je SKB banka odobrila za približno 200 mrd SIT kreditov strankam, ki niso banke; od tega znaša delež kreditov gospodarstvu (izlo eni javni sektor, občani in drugo) 62,7% odobrenih kreditov.

SKB banka je poslovno leto 1999 zaključila z izgubo v višini 5.542 mio SIT, kar je imelo precejšen vpliv na znižanje kapitala. Ustvarjena izguba je bila predvsem posledica oblikovanja ustreznih rezervacij za obstoječi kreditni portfelj. Posojila pravnim osebam so se v letu 1999 v banki zmanjšala za 4,7 odstotne točke. Ne glede na politiko odobravanja so se dolgoročna tolarська posojila povečevala do polovice leta, nato pa se pričela zniževati, deloma tudi zaradi ponovnega odkupa dela osnovnih sredstev. Vire za devizne kredite je banka v tem letu zagotavljala iz najetega sindiciranega posojila ter s krediti »bank to bank«. V strukturi kreditnega portfelja so predstavljali 58% tolarски in 42% devizni krediti.

Konec leta 2000 je stanje posojil pravnim osebam znašalo približno 119 mrd SIT in je bilo za skoraj 4 mrd SIT manjše glede na december 1999. Vzroki za slednje izvirajo predvsem iz zaostrene politike odobravanja novih naložb, ki se jo je posluževala SKB banka d.d.. Le-ta je temeljila na politiki zavarovanj in ocenjevanja bonitete. Glede na prejšnje leto so se v tem letu povečala dolgoročna tolarska posojila, medtem ko so se kratkoročna zmanjšala. V letu 2000 je tako opaziti tudi občuten dvig deviznih posojil.

V decembru 2001 je Société Générale Pariz dokapitalizirala SKB banko v višini 71,8 milijona EUR, kar je banki omogočilo povečanje kreditne aktivnosti in povečanje rezervacij v skladu s konzervativnejšimi načeli, uveljavljenimi v skupini Société Générale. Po dokapitalizaciji banke se je lastništvo skupine Société Générale v SKB banki povečalo na 97,82%. Stanje posojil pravnim osebam se je sicer povečalo za več kot desetino, vendar so se istočasno skoraj za enak znesek povečali popravki vrednosti zaradi strožjih kriterijev vrednotenja kreditnega portfelja v skladu z načelom Société Générale. V letu 2001 se je SKB banka vključila v več sindiciranih posojil za pomembna slovenska podjetja.

V letu 2002 je SKB banka d.d. povečala kratkoročne tolarske kredite strankam, ki niso banke, in zmanjšala naložbe v vrednostne papirje. V primerjavi s koncem leta 2001 se je v letu 2002 povečal delež deviznih posojil pravnim osebam, v strukturi ročnosti posojil pa se je delež kratkoročnih posojil gospodarstvu znižal.

V letu 2003 bo banka še naprej namenjala velik poudarek ravnanju s tveganji, zlasti s kreditnimi; pri tem bo ohranjala ravnotežen proaktiven pristop do strank z dobrim procesom ocenjevanja tveganj.

9. SKLEP

V diplomskem delu sem poskušala predstaviti teoretične osnove kreditnega poslovanja bank. Pri tem sem se osredotočila predvsem na kreditiranje gospodarstva v Sloveniji, medtem ko sem kredite prebivalstvu in bankam ter ostale kredite zanemarila.

Banke so navadno najpomembnejši finančni posredniki. Še posebej to velja, če upoštevamo, da so denarni finančni posredniki. Glede na navedbe I. Ribnikarja so bile odločilne za delovanje ekonomskega sistema z družbeno lastnino nefinančnih podjetij. Ker je še pred nedavnim družbena lastnina podjetij pomenila, da je bila za nedolžniškimi kapitalom podjetij družba, ne pa morda pravne ali fizične osebe, kakor je sicer vsepovsod drugod, se le-ta ni mogel pojaviti in večati na način, da bi takšna sredstva oziroma takšen kapital pritekel v podjetje od zunaj. Edini kanal, preko katerega so lahko pritekala sredstva v podjetja, so bili bančni krediti.

Skladno z razvojem bančništva v svetu so se razvijale tudi številne oblike kreditov, ki jih banke nudijo svojim komitentom. Banke se razlikujejo po oblikah in načinih kreditiranja, ki nastajajo med podjetjem in njimi. Prav tako se njihovo kreditiranje razlikuje od kreditiranja drugih

finančnih organizacij, ki posredujejo kredite. V diplomski nalogi sem obravnavala celotno ponudbo kreditov SKB banke d.d. gospodarstvu.

Skušala sem tudi narediti korak k boljšemu razumevanju kreditnih tveganj v slovenskem bančnem sistemu. Banke ocenjujejo kvaliteto svojega kreditnega portfelja in kreditna tveganja na podlagi bonitetnih ocen komitentov. Pri tem banka z boniteto predstavi oceno kvalitete komitenta in sposobnosti izpolnjevanja njegovih obveznosti.

Celotno diplomsko delo temelji na primeru SKB banke d.d. in mislim, da je iz njega dokaj dobro razvidno, kako pomembna je racionalna kreditna politika banke. V SKB banki d.d. so bili skozi vsa leta, ki sem jih obravnavala, precej naklonjeni kreditiranju slovenskih podjetij. Čeprav je v letu 2001 prišlo do strateških sprememb v poslovanju banke, do menjave vodstva in združitve z eno večjih bank v Evropi, s Société Générale, se kreditna politika banke ni veliko spremenila. Kreditna politika ostaja enaka, le postopki kreditiranja so se po besedah g. Igorja Stebernaka spremenili. Slednje pa je skupaj z novo vizijo banke zagotovo pripomoglo do precej bolj uspešnega poslovanja SKB banke d.d.

10. SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

Tabela 8: Slovarček slovenskih prevodov tujih izrazov

ANGLEŠKA BESEDA	SLOVENSKI PREVOD
Bank to bank	Izraz za medbančna posojila in druge aktivnosti
Current average risk	Tekoče povprečno tveganje
Earning assets	Prihodki
Equity	Lastni kapital
Equity base	Odstotek lastnega kapitala
Mutual collective investment funds	Vzajemni investicijski skladi
Risk Adjusted Return On Capital	Metodologija za ocenjevanje tveganj, RAROC
Total assets	Celotna sredstva
Total Equity	Celoten kapital

11. LITERATURA

1. Crnković Rudi: Gospodarske finance. Maribor: Visoka ekonomsko-komercialna šola Maribor, 1988. 174 str.
2. Crnković Rudi: Kredit in kreditni sistem. Kočevje: Kočevski tisk, TOZD Gospodarski vestnik v delovni organizaciji ČGP Delo, 1979. 211 str.
3. Dimovski Vlado: Temelji bančništva. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 177 str.
4. Dohodnina, DDPO, DDV: Posojilo, kredit, obresti in davki. DENAR, revija o davkih, Ljubljana, 30.junij 2002. 5 str.
5. Judnič Darja: Sindicirana posojila. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 67 str.
6. Kavčič Slavka, et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 813 str.
7. Koch W. Timothy: Bank Management. Chicago: The Dryden Press, 1988. 947 str.
8. Lazić Radmila, Pavlović Milenko: Tržišče denarja in kapitala in poslovanje z vrednostnimi papirji. Ljubljana: Center marketing, 1990. 172 str.
9. Pokorn Jože: Denar in kredit v narodnem gospodarstvu. Ljubljana: Cankarjava založba, 1967. 520 str.
10. Ribnikar Ivan: Denarni sistem in denarna teorija. 1.del: Denarni sistem. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1992. 322 str.
11. Ribnikar Ivan: Ekonomski sistem in kvantitativna analiza. Ljubljana: Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča, RCEF, 1987. 1.zvezek, 3 str.
12. Ribnikar Ivan: Kredit i novac. Ljubljana: Raziskovalni center Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, 1978. 41 str.
13. Šuler Tatjana: Bonitetne ocene podjetij (Analiza prehodnih matrik). Banka Slovenije. [URL: http://www.bsi.si/html/arc/delovno_gradivo/bonitete.html], 2001. 2 str.
14. Žagar Iva: Pojem bonitete podjetja in vrste kreditnih rizikov. Ljubljana: Bančni vestnik, 1991, 3. 86-90 str.

12. VIRI

1. Bilten Banke Slovenije. Ljubljana: Banka Slovenije, 12(2003), 1, 28-29 str.
2. Ekonomsko ogledalo 2/2000. [URL:<http://www.sigov.si/zmar/arhiv/letno99/6-99.pdf>], 2001.
3. Finančni izkazi poslovanja bank v letu 2001. Ljubljana: Združenje bank Slovenije. (zgoščenka).
4. Interna gradiva SKB banke d.d., od leta 1998 do leta 2002.
5. Letno poročilo SKB banke d.d. za leto 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002. Ljubljana: SKB banka d.d.
6. Pogoji SKB banke d.d. za poslovanje s pravnimi osebami in malim gospodarstvom Ljubljana: SKB banka d.d., 2003. 10 str.
7. Postopek odobravanja naložb 2001. Ljubljana: SKB banka d.d.
8. Sklep Banke Slovenije o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99).
9. Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 7/99, 59/01 ter št. 1/91-I). [URL:<http://objave.uradni-list.si/bazeul/URED/2002/024/B/5210752195.htm>], 2002.
10. Spremembe in dopolnitve zakona o bančništvu (Uradni list RS št. 7/99 in RS št. 59/01).
11. Zakaj Basel II? [URL:http://213.250.51.72/html/basel2/02_kaj_je/01_minimalne/minimalne.htm], 2003.
12. Zakon o bančništvu (Zban). [URL:<http://objave.uradni-list.si/bazeul/URED/1999/007/B/52286771.htm>], 2003.